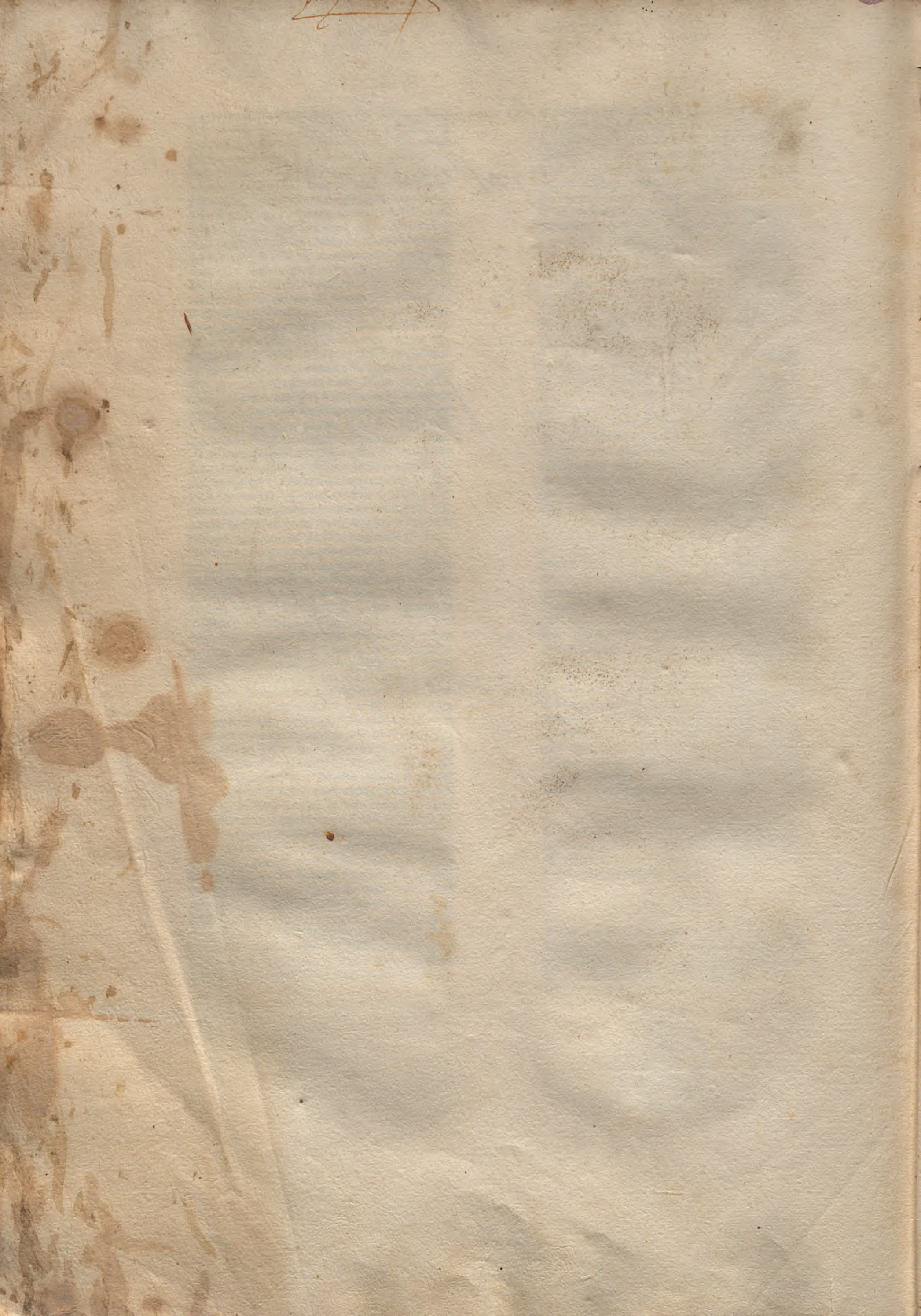

1
Antoni de Canaro
de jnfina ati only

Po
Pag. 119.

Harn 4304
Delbechet 3180

Tabula questionum huius preclarissimi opusculi de Insinuationibus: et in una quaque questione uidebis quod plurima dicta in theorica & practica singularia.

- Prima questio quid est insinuatio & de doctoribus et iuribus de insinuatione loquentibus questione prima
- De forma insinuationis an debeat fieri eodem tempore uel diuerso & an iudicis auctoritas in insinuatione requiratur. q. ii
- Infra quantum tempus debeat fieri insinuatio et si dicatur contractus nullus respectu insinuationis non facte an ad insinuationem recurratur questione iii
- A quo fieri debeat insinuatio & an donarii presentia requiratur uel citatio. q. iiii
- An inuitus compelli possit donans per donarium ad insinuandum. q. v
- Nunquid in insinuatione cause cognitio requiratur & fieri possit in quolibet loco et quolibet die etiam feriata: & an filiuffam possit petere insinuationem sine patris consensu. q. vi
- An iudex possit insinuare donationem a se factam apud seipsum. q. vii
- Si iudex est tabellio an possit esse iudex & tabellio. q. viii
- Que sit causa insinuationis fiende. q. ix
- An in insinuatione decretum iudicis requiratur & de differentiis inter decretum auctoritatem & consensum. q. x
- Agunt donare partes sed simulant uendere et super contractu uenditionis simulate iudex interponit decretum an ualeat insinuatio uel decretum. q. xi
- Quis sit iudex competens in insinuatione. questione xii
- Si certus iudex insinuationis est deputatus in aliquo loco an ex ppgatione alius iudex adiri poterit. q. xiii
- Si tempore donationis iudex est presens & nihil dicit an donatio dicitur insinuata & quid si admittit si & inquantu etc. q. xiiii
- Quid si iudex non uult consentire q donatio insinuetur uel prestare suam presentiam questione. xv

- An inter partes conueniri possit q donatio insinuetur. q. xvi
- An donatio que indiget insinuatione debeat in scriptis necessario celebrari. xvii
- Que solennitas requiratur in insinuatione contractus qui debet celebrari in scriptis. questione xviii
- An in insinuatione sicut in actis testes necessario requirantur. q. xix
- An in donatione seu contractu insinuationem requirete partium subscriptio requiratur. questione xx
- Qualiter dicatur donatio seu contractus in scriptis celebrari. qone xxi
- An in contractu insinuationem requirente debeat scriptura precedere & potica legi et consensus prestari & quid tali casu notario roganti incumbat. q. xxii
- An contractui insinuato seu in scriptis celebrato possit aliquid addi uel minui. q. xxiii
- An prothocollum seu imbreuiatura notarii probet contractum in scriptis uel sine scriptis. Et quando iudicis auctoritate possit exemplari. q. xxiiii
- An unus contractus possit in pluribus chartis publicari siue sit celebratus in scriptis siue non. xxv
- An teneat contractus ante qz insinuetur et si res traditur an interim transeat dominium questione xxvi
- Statuto cietur q omnis donatio debeat insinuari infra mensem alias no ualeat: non fuit insinuta infra mensem sed ab initio fuit res tradita. An donatio sit nulla ipso iure & dominii translatio impeditur. q. xxvii
- Quid si simpliciter dicat statutum q insinuari debeat donatio infra mensem. An insinuatione non facta infra mensem donatio carebit effectu. q. xxviii
- An donatio facta per defunctum possit insinuari per heredem. q. xxix
- An contractus qui insinuantur possint esse manu diuersorum notariorum: uidelicet instrumentum manu unius & insinuatio manu alterius. q. xxx
- An quilibet notarius possit de insinuatione rogari. q. xxxi
- An insinuatio possit probari per testes. questione xxxii
- Qualis probatio requiratur contra instrumentum insinuatum. q. xxxiii

Que requirant insinuationem. q̄o. xxxiiii.
 Que donatio excedens quingentos aureos in
 sinuationem requirat. q. xxxv
 An donatio causa mortis requirat insinua
 tionem. q. xxxvi
 An dos & donatio propter nuptias insinua
 tionem requirant. q. xxxvii
 Si sit obmissa insinuatō donatōis propter
 nuptias & pacta dotalia cedant lucro mari
 ti: utruq; obmissio noceat marito: ut nihil
 omnino maritus lucretur an ut nō lucretur
 ultra legitimā summā. q. xxxviii
 An pactum dotis lucrande insinuationem re
 quirat. q. xxxix
 An q̄ uir lucretur de dote ex forma statuti
 requirat insinuationem. q. xl
 An donatio facta ecclesie seu ad pias causas
 requirat insinuationem. q. xli
 Si donatur amico uel consanguineo amore
 dei an requirat insinuationem. q. xlii
 An remissio usurarū futuri temporis requi
 rat insinuationem. q. xliii
 An tacita donatio insinuationem requirat.
 questione xliiii
 An donatio remuneratoria requirat insinua
 tionem. q. xlv
 An liberatio requirat insinuationem. q. xlvi
 Pone remitto tibi mille florenos quos mihi
 debebas ex diuersis causis & obligatiōibus
 diuersis temporibus factis an insinuatō
 requiratur Et quid in liberatione per acce
 ptilationem Et an liberatio p̄ acceptilationem
 presumatur liberatio gratuita. q. xlvii
 An confessio facta ī iudicio sine causa requi
 rat insinuationem. q. xlviii
 An renunciatio successōis facta per filiam
 dotatam patri cum iuramento insinuationem
 requirat. q. xlix
 An donatio in premiū emancipatiōis requi
 rat insinuationem. q. l
 An donatio que incipit a traditione insinua
 tionem requirat. q. li
 Duo fratres habentes bona paterna & acqui
 sita contractum talē inter se fecerunt quia
 eorū quisq; donauit alteri omnia bona pa
 terna. s. ut superuiuens et eius liberi habe
 rent omnia illa bona decedentis sine liberis
 an talis donatio debeat insinuari. q. lii
 Pone ex forma statuti debet insinuari omnes
 contractus minorū. An donatio et transa
 ctio deant insinuari Et an ueniant appella

tionem contractus & quid de testō stante di
 cto statuto de his omnibus. q. liii
 Pone ex forma statuti testamentum debet in
 sinuari infra sex menses alias sit nullū ipso
 iure heredes insinuant testamentum an p̄
 sit legatariis. q. liiii
 Fideicommissarius uniuersalis uel particula
 ris insinuat testamentū heres non quid iu
 ris. q. lv
 An statuta de insinuatione loquentia ligant
 clericos. q. lvi
 Supposito statuto q̄ legata nō ualent nisi in
 sinuentur coram uicario capitanei citatis ci
 tandis quid fiet si clerici sunt legatarii.
 questione lvii
 Quid si fuit dictum in instrumēto si summā
 quingentorum solidorum excederet pluri
 um donatōum uires uoluit obtinere uel
 q̄ tot sint donatōes quot sunt iugera ter
 re uel quot sunt res. q. lviii
 Quid si in fraudem legis fiant diuerse dona
 tiones diuersis temporibus. q. lix
 An contra donatōem insinuatā possit op
 poni exceptio simulationis. q. lx
 An donatio iurata ualeat sine insinuatione.
 questione lxi
 An legibus de insinuatione loquentibus pos
 sit sine iuramento renunciari. q. lxii
 An legibus de insinuatione loquentibus pos
 sit renunciari cum iuramento. q. lxiii
 Qualiter intelligatur solidus in materia insi
 nuationis. q. lxiiii

Laus Christo saluatori nostro eiusq; glo
 riose uirgini matri Marie ac sanctis Iaco
 bo et Sebastiano totiq; celesti curie para
 disti Amen.

*Insinuatio requiritur p̄
 donacione facta p̄ gratia uendia
 onis p̄ uerba. s. si quis plus
 uallet. dicitur p̄. l. i. de y. l. y.
 p̄ xlvij. carta. ff. de ylv. obliga.
 alexandri de ymola. l. si quis am
 ab. b. d. v. et an illud quot
 putatur q̄.*

3

DE
INSINUATIONIB.

Præclarus & solennis tractatus de insinuationibus
excellētissimi utri. iu. doc. et magni practici
dñi Antonii de Canaro.

Cum aliquibus additionibus insertis cuiusdam magni iur. cōsul.
studii pisani.

Cuius precipue suasionibus presens & nō nulla alia opuscula
eiusdem domini Antonii præclarissima
Piscie imprimuntur.

INSINUATIONIS MATE

riam colligam utiliter p modū
summe per duas principales par
tes: uidelz qualiter insinuatio fi
at: usqz ad .xxxiii. q. & que do
nationes: seu qui contractus in
sinuationē requirunt: a .xxxiii. q. usqz in fi
nez opusculi: quas ideo per numerū psequor
succesliue: ut earuz habeat facilior allegatio.

ad sit in
primam
no.

Primo igit quero quid est insinuatio: &
de doctoribus & iuribus de insinuatiōe lo
quētibz: Rñdeo: Insinuatio est donationis
preexistentis in scripturā redacte eodem tpe
uel diuerso apud cōpetentem iudicē facta pu
blicatio: et eius auctoritate in publica monu
mēta uel acta facta redactio: ut fraus et suspi
tio euitet & perpetuo & facilior sit ueritatis
probatio. Donatiōis dixi: qz donatio sola &
iure cōi insinuatiōē requirit ut dicam. ¶ in
xxxiiii. q. per eius tñ diffinitionez facile in
aliis que ex forma statuti insinuatiōez requi
runt: diffinitio haberi poterit. Preexistentis
dixi qz antea scribitur donatio & postea insi
nuatur: ut dicam. ¶ .xxi. q. In scripturā trās
acte: qz debet celebrari in scriptis: ut in .xvii
q. Eo tpe uel diuerso: qz utroqz modo fieri
potest ut. ¶ .pxima. q. Apud cōpetentē iu
dicem qz sine iudice insinuatio non pōt fieri
ut i. xii. q. Facta publicatio: ut i. pxima. q.
Eius auctoritate ut i. x. q. Ut fraus & suspi
tio euitet: ut in .ix. q. De materia aut insi
nuationis ponunt Guil. Cy. & Bal. i. l. illud
de sa. san. eccle. Specu. & Io. an. i. ti. de in
stru. edi. §. porro. uer. donatō. & uer. ulti

mo. & Bar. in ti. de donat. l. modestinus.
d. lo. de Imo. in. c. cuz cōtingat. de iureiu.
in. x. & ulti. mēbro in. x. q. De insinuatiōe
aut loquunt iura uetustissima ut iura fforum
de quibus facit mentionē. l. modestinus. &
l. in edibus. §. ex rebus. sm unam lec. ff. &
dona. & l. illud. c. de sa. san. eccle. Item
iura fforum. ut. d. l. in edibus. §. ex rebus.
& d. l. modestinus. & l. hoc iure. §. fi.
& l. quidam in iure. ff. de donat. & l. pu
re. §. si donauit. ff. de excep. doli. Item iura
codicis. c. de sa. san. ecc. l. illud. de epi. &
cle. l. repetita. & l. placet. & dona. añ nup.
& l. fi. de iur. dot. l. fi. de testamentis. l.
testamentū. l. omniū. l. cōsulta. de dona. l.
donatio siue. l. data. l. i. hac. l. i. donatōe. l.
sancimus. l. si quis argentū. §. sed in his oī
bus. l. si quis p redempto. Item iura autenti
corum de defenso. ciuit. §. nulla. coll. iii. in
auten. ut spon. lar. in prin. coll. ix. ut nulli
iudi. §. & hoc puenit. & ut fratru fil. §. il
lud. xi. coll. unde sumit autētica eodē cursu
c. & dona. añ nup. ut cū fiāt pig. §. fi. col.
v. i. auten. de añali. §. si minus. col. ii. Que
iura diuersis noībus de insinuatiōe disponūt
uidelz intimari: publicari: aperiri: actis adue
cti: gestis interuenientibus: obseruatiōe mo
numentorū fieri: que oīa synonima sunt idē
significantiā: que uidelz insinuatio est facere
donatiōē in scriptis corā iudice ut dictis iu
ribz patet. Verbū intimari exponitur p glo
in dicta. l. illud. Actis aduecti expōit in. l.
labeo. de uer. sig. Verbū gesta. ibidem. &
c. de re iud. l. gesta. Verbum monumenta

exponit glo. ultia. in. l. ii. C. fi. regun. & Spe. in ti. de instru. edi. §. i. Omnia idē qđ s. dictum est significant.

Secūdo quero de forma insinuationis: an fieri debet eodem tēpore cum donatione uel diuerso: Respōdeo Spe. in preallegato ti. de instru. edi. §. porro. uer. donatio. ponit formam instrumēti donationis cum illa clausula quam donationē si summā quingentorū aureorum excederet plane donatiōis uires uoluit obtinere quare dicta clausula suppleat insinuationis defectuz: de quo i. q. vii. dicā. Subdit tamē qđ quidam dicunt qđ si id quod donatur excedit dictam summā quingentorum aureorum: qđ non sufficit dicta forma immo debet primo totus cōtractus scribi: et postea corā iudice partibus presentibus publicari iudicis auctoritate. & iudicis auctoritas requirit in insinuationibus: ut no. in auten. ut nō fiant pigno. §. fi. col. v. Bal. in Brica qui admit. in. iii. questione. et tunc in fine instrumenti sic dicit: Hec omnia in scriptis corā tali domino iudice suam auctoritatez prebete facta et insinuata sunt presentibus partibus et subscripta in presentia talium testiu. Ego. A. donator oīa predicta fieri rogauī et subscripsi: et bene ē qđ iudex similiter se subscribat Io. aut an. in addi. super. d. uer. dicit qđ hec subscriptio donantis et iudicis non est i. usu De forma aut insinuationis subdit qđ doc. uarie loqūtur: quidam cōtra sunt dicētes qđ insinuatō est preexistentis donatiōis in scripturam redacte apud cōpetentē iudicē facta publicatio et eius auctoritate in publica monumenta facta redactio: ut perpetuo et facilius sit ueritatis probatio: et hoc uoluit Specul. i. precedētibus uerbis dicere: et p. his facit. C. de dona. l. in hac. in auten. ut fratru filii. §. illud. coll. ix. de defē. ciu. §. nulla. col. iii. p. hoc idem in memorialibus ciuitatis Bononie apud que cōtractus factus reperitur alias certam summā excedens nō ualēt. Sed alii nō querūt hanc duplicationē s̄m quos p. soleni insinuatione sufficit qđ de donatione facta sit scriptura apud cōpetentē iudicē publicata: ut no. Azo in summa uer. et l. autē. Rofre. in summa. e. ti. §. itē requirit. et Hosti. in summa. §. que donatio. p. hoc facit. C. de donat. l. in donationibus. et qđ habet in cle. d. sū. tri. in. iiii. glo. et hoc apud nos seruat quia unico cōtextu fit donatio corā iudice auctorizante: et dicit insinuata. Sed primi dicūt qđ

hoc resistit causis ppter quas insinuatio fuit inuēta quas dicūt has: ut iter donationē et insinuationē possit donans deliberare: an sibi expediat per insinuationē cōsumare donationem: bene facit in auten. de app. et infra que tēpora ultra pri. uer. ut liceat. et qđ ibi no. col. viii. et ut iteratio actus ostendat mentis p̄duratiōē: facit. C. plus peti. l. una et extra. e. tit. c. uno. et ut tollat d̄ceptōis suspitio C. ad uelle. l. si mulier. ii. et ut occurrat falsis p̄bationibus. C. de dona. l. data. Sed ad primas duas rōnes respōdere posset illas p̄cedere: si inter illa duo necessariū esset certi tēporis interuallum qđ non ē: et sic de instanti illa duo diuisi fieri possēt: et sic cessant cause. Ad tertiam et quartā nō expedit respōdere: qđ cōcurrunt etiā si unicus actus fiat s̄m Io. an. in addi. predicta. Et hanc opi. qđ possit fieri incōtinenti eodem tpe: clare subdit idem Io. in. d. additi. uer. et quia dictū est. et Bar. tenet in. l. modestinus. in diffinitione insinuationis: dicens: qđ insinuatio ē facere donationē in scriptis coram iudice: ut C. de dona. l. donatio siue. in fi. et. l. i. in hac et. l. in donationibus. et. l. sancimus. et t. expresse Azo in summa de dona. uer. l. autē in fi. et eodem mō dicit Bart. in. d. l. donatio siue. licet aut eodem tpe possit fieri insinuatō. Et ad hunc intellectum iura supius allegata p. prima opi. adduci p̄nt: et post ex interuallo etiā fieri pōt: ut uult Io. an. in addi. predicta post Spe. quod expresse t. Bar. in. d. l. modestinus. per tex. i. l. fi. §. similiq; mō. C. de dona. ante nup. S. i. infra quod tēpus: dicā. i. proxima. q. De subscriptiōe aut partiū et iudicis: dicā. i. x. q. Erit igit forma insinuationis quam obseruat consuetudo: ut dicit Io. an. Qđ cōtractus donatiōis scribatur totus: ut partibus uolētibus coram iudice publicet̄ seu insinuet̄ hoc mō in fine instrumēti dicēdo acta: gesta: intimata: publicata: insinuata sunt oīa superscripta coram tali iudice: et in scriptis redacta: ut s̄. i. dicto instrō cōtinet̄ d̄ mādato et auctoritate predicti dñi iudicis per me notarium infrascriptū: de uoluntate et ad instantiam partiū predictarū presentiu petentiū et uolentium: anno: mense: die: indictiōe: et pōtificatu predictis testibus ad predicta omnia uocatis habitis et rogatis. Ego talis notarius etc. Et puto utile fore: qđ notarius duplicē subscriptionē faciat: unaz in fi. instrū

et littera in fine dicte forme: qz actus donati
 onis & insinuationis separati sunt: ut. d. l. fi
 §. similiqz mō. de dona. ante nup. et qz con
 tractus qui insinuatur in scriptis dz fieri. &
 sic debet esse mundus cōpletus & absolutus.
 C. de fi. instru. l. cōtractus. ut dicā in. xvii.
 q. l3 ultimam subscriptionē sufficere putem
 cū ad omnia referatur: ut. l. ii. §. si plura. et
 quod ibi no. in glo. ff. quēadmo. testa. ap.
 et Bal. no. C. de testa. l. omniū. Qñ aut fie
 ret insinuatio ex interuallo o3 instrumentuz
 duplicari & forma insinuationis imutari tran
 scripto toto instrō dicendo intimata publica
 ta & insinuata sunt omnia supra scripta coraz
 tali iudice & in scriptis redacta: ut. s. cōtine
 tur demandato & auctoritate prefati iudicis
 per me notarium infra scriptū de uoluntate et
 ad instantiā partiū predictarū presentiu3 petē
 tium et uolentium sub annis dñi. M. & cet.
 Sed hec duplicatio superuacua est cū tpe insi
 nuationis cōtractus donationis celebrari pōt
 obmisso cōtractu antea celebrato extra iudi
 ciū. Ambas tamē has formas diffinitio mea
 7. pxima. q. posita cōprehendit: ut patet ex
 ea: ideo plenior est aliis. s. relatis: et aliis qz
 referam. 7. decima. q. Possent tamen aliqua
 ex dicta forma obmitti: ut ex predictis et sub
 sequentibus apparebit.

Tertio quero infra quantū tēpus possit i
 sinuari donatio: Dñs Ange. in quodam suo
 silio quod incipit: Visus instrumētis predēis
 de rerum ualore in dubio reuocatum est & c.
 ad litterā sic dicit: qz cū insinuatio ex interual
 lo post donationē fieri possit: ut. l. fi. §. si
 miliqz modo. C. de dona. an nup. et. d. l. in
 hac. et per cōsequēs sit mere facultatis & uo
 luntarie iurisdictionis cōtra quā nō prescribi
 tur nisi spacio. xxx. annorū: ut. l. l3. §. iure
 deli. et no. 7. l. quādiu. de acq. here. et in. l.
 cū notissimi. de prescrip. xxx. an. et in. l. si
 finita. §. illud. de dam. infec. et. l. si rē. §.
 oēs. de pig. act. et. l. qui pignori. de usuris.
 ergo etc. Subdit tñ qz si dicatur: donatio nul
 la pretextu insinuationis nō facte qz nō possit
 recurri ad insinuationē: ut in auten. eodē cur
 su. et in corpore unde sumitur sm eum puto
 neutrū dictū procedere quoniā ut i libera do
 natoris facultate insinuatio cōsistat ut ipse di
 cit. et statim clarius subdā. 7. pxima. q. semp
 donator sine tps prescriptione pōt donatōez
 suam insinuare: sicut pōt semp sine tps pre
 finitione donare alias foret dicere qz ille qui

In fragm
 tps posit in
 sima dona
 co:

Donator si
 ne tps pres
 cripcioe pōt
 insinua rez donatōez:

nō donauit uel cōtraxit iam. xxx. annis non
 possit nunc donare uel cōtrahere sed donare
 a principio est uoluntariū. C. de act. et obl.
 l. sicut. sic et in insinuare. C. de donatio. l.
 in hac. cū possit donationē prius factā etiam
 obmittere & de nouo donare & insinuari: ut
 dixi in. pxima. q. Procederet tamē dictū Ang.
 qñ ex forma statuti cōtractus deberet insinu
 ari et cōtrahentes ad insinuandū cōpellantur
 qz tunc post. xxx. annos neuter cōtrahētū
 ad insinuandū cōpelli posset: et sic loquitur. l.
 licet. cū sua materia & aliis allegatis per euz
 ē responsuz: cū insinuatio consistat in libera
 facultate donatoris nō pōt in ea dari cōtradi
 ctio: et i auten. eodem cursu non impeditur
 insinuatio rōne cōtradictionis. sm rōnez de
 ficientis donationis insinuande. Nam nō po
 test maritus donationē propter nuptias uxo
 re mortua insinuari ut lucretur dotē iuxta pa
 cta dotalia: qz mortua uxore nō est dos: que
 nō pōt esse sine matrimonio: ut. d. l. fi. §. i.
 C. de dona. an nup. et. ff. de iur. do. l. iii.
 ergo neqz donatio ppter nuptias que datur
 propter dotē: ut. d. l. fi. §. i. nō est igitur
 de insinuatione querendū ubi nō est quid in
 sinuetur. et sic loquitur auten. eodē cursu.
 & in corpore ut fratrū filii. §. illud tamē su
 mitur. Omni igitur tēpore post donationē
 pōt insinuatio fieri sicut & donari.

Quarto quero a quo debeat insinuatio fi
 eri: & an donatarii presētia uel citatio requi
 ratur: Rñdeo insinuatio debet fieri a dona
 tore. C. de dona. l. in hac. ibi donator habe
 at liberā facultatē donationis rerū suarū ubi
 cūqz positarū & ce. put maluerit publicare
 atqz ut ipsa donatio posita ē in uoluntate do
 nātis: ita ei liceat donationē suā apud quēcū
 qz ex mgrātibus uoluerit itimare. ad hoc tex
 in auten. ut fratrū filii. §. illud. col. ix. ibi
 sancimus necessitatez habere uiros ipsos aut
 etiā qui p eis donationē scribunt si quingen
 torum solidorū transcendit quantitatez insi
 nuatiōis & ce. Ad idez auten. eodem cursu.
 ide sūpta ibi at si uir uel alter qui cū dederat
 nō insinuerat. et. l. fi. de dona. ante nup. su
 per qua dicta auten. est posita in prin. ibi ad
 uersus maritos & c. qui insinuare & ce. sup
 sedebunt. et. l. fi. §. similiqz mō. de iu. dot
 Actus enī insinuationis soluz requirit dona
 tōris consensum & iudicis presētiā insinu
 ationē recipientis. C. de dona. l. serui diu.
 ibi sicutibus tñ his qui ad huiusmodi insinu

insinuatio debz fieri adona
 tore:

ationē peruenerint q̄ hi qui eam susceperint
id est donatoribus & indicibus de quibus di
xerat in .l. in hac . que est lex Imperatoris: ut
in subscriptione patet: ad quā se refert dicta
l. serui diui. et hoc est quod dixit Azo in sū
ma de dona. Secūdo l3 aut q̄ insinuatio dona
tionis exigitur apud magistratus cōpetentes
hoc est q̄ donator apud eos exprimat uolun
tatē suam q̄ uelit donare & scriptura īde fiat
adhibitis publicis personis nec exigitur ro
gati s̄m eum cuius dictū ponit Hosti. ipsuz
tenens in summa .e. ti. §. que donatio. ī pri
& sic actus donatoris nō requirens aliaz per
sonaz q̄ iudicis nō requirit donatarii p̄ntiaz
uel citationez quod tenet Cy. in .l. fi. qui ad
mit. ad bo. poss. poss. sicut in agnitione bo
noruz possessiōis cui insinuationē equiperat
Cy. et Bal. ibi qui subdit q̄ in agnitione bo
norum possessiōis. et sic in insinuationē nō
est aliquis citandus: q̄ iste actus cōsistit solū
in consensu & nō in cōtradictione: & iō nō
admittitur oppositor ne agnitiō fiat. sed q̄
petitur possessiō corporalis bene admittitur
cōtradictor s̄m Bal. qui etiam subdit a simili
q̄ sicut in agnitione honorū possessiōis nō
requiritur citatio aduersarii. ita si ex cā do
nationis cedatur iura ex cā donationis ultra
quingentos aureos nō requiritur citatio de
bitorum. nam cessiō que potest fieri eo inui
to potest fieri eo ignorante h3 eu3. Sic ergo
pōt insinuatio fieri sine p̄ntia & citatiōe do
natarii. ad hoc sicut simplex agnitiō honorū
possessiōis sufficit & nō requiritur libellus
nec aliquid cōcludi iudici uel parti. sed q̄da3
declaratio uoluntatis que debet fieri corā iu
dice: ut .d. l. fi. qui admit. ad bo. poss. pos.
sic & in insinuationē. Nemo enī potest impe
dire ne quis uoluntatē suam declaret: ut no.
ff. de le. i. l. lutiū. §. fi. in ultima glo. et fa
cit quod no. in .l. fi. de cura. furio. Ad hoc
quod no. Bal. C. qui admit. ad bo. pos. po.
super Beica in .iii. q. ubi uult q̄ in agnitione
honorū possessiōis cōtrata. non requiritur
partis p̄ntia uel citatio. hoc idem tenet in in
sinuationē citationē nō requiri: Bal. in .l. i. §.
lit. conte. si statutum dicat q̄ cassatio possit
peti nisi fuerit postulatum insinuari ad hoc
q̄ testator potest suum testamentū insinuare
l3 nō heres uiuo testatore. C. de testa. l. om
nium. per Bal. Ad hoc q̄ debet de citatione
nō requirenda etiā si non requiretur decre
tum dicam in .x. q. ad hoc q̄ donatarii nō in

terest cōtradicare: ergo non debet citari uel
necessario presens esse per .l. naz ita diuus.
Si ibi dicatur interest sua ut sibi ex presentia
requiratur: ut .l. i. in fi. et quod ibi no. ff.
de cōtrahen. emp. et .l. cōsensu. de actio. et
obl. et. C. de dona. l. nec abigitur. & q̄ ibi
no. et. ff. de donat. l. abnti. Rñdeo per iudi
cem coram quo fit insinuatio & eius presen
tiam ei acquiri ex dispōne legū s̄m presentia
donatoris & iudicis requirentiū: nam & per
officialem absenti acquiri posse constat i au
ten. ut scire. pxi. ma. debi. credi. §. q̄ uero.
& quod ibi no. col. vii. cum cōcor. a legatis
Bar. hoc tenens. ff. rem pu. sal. fo. l. ii. Eo
enī ipso q̄ iudex corā quo fit insinuatio ē p̄ns
et recipit insinuationē ex ipsa insinuationē acqui
ritur ius donatario. Non enī iura requirunt
insinuante & insinuarium sicut donantem
et donatariū. Ad predicta accedat quod dixit
Bal. in auten. eodem cursu. q̄ insinuatio ab al
terutra partium fieri pōt per tex. dicte autē.
et pōt explicari ab una partiū sine alia ex quo
ifert q̄ nō requiritur partis citatio: q̄ si nō re
quiritur ptis p̄ntia: ergo nec citatiō: ut .l. iii
§. pen. ff. de bo. poss. & q̄ ibi no. s̄m eū
et idem t3 in .l. illud. C. de sac. san. eccle. rō
est q̄ nō preiudicatur nisi presenti cōtrahēti
sup. p̄prio uidel3 ipsius: unde nullus alius ē
citandus q̄ nullus alius habet ius in actu faci
endo uel impugnando: ut. C. de donati. l. si
auia uestra. et. l. iii. §. cause. & per Cynum
in dicta .l. fina. & quod ibi dicit de presen
tia donatarii intellige q̄n eodem tēpore cum
donatione fit insinuatio alias nō pcederet:
ut p̄ ex rōne sua ex supradictis et statiz dicā
Et itellige q̄ insinuatio potest fieri ab altera
partiū sine alterius presentia uel citatiōe q̄n
ex utraq3 parte donatur ut in dote et in dona
tione propter nuptias ex pactis dotalibus sic
loquitur. d. auten. nō autē intelligas q̄ dona
tio possit insinuari ab altera partiū: hoc est a
donante et donatario: quia ut dictū est non ē
ī facultate donatarii sed donātis insinuationē
fieri et q̄ citatio non requiritur tenet Bar. ī
l. in hac. de dona. predicta pcedunt quando
insinuatio fit diuerso tēpore: q̄ si fieret eo
dem tēpore clarum est q̄ presentia donatarii
requiritur in insinuationē sicut in donatione:
q̄ cū cōtractus fiat eodē tēpore eius p̄ntia
insinuatio fieri non posset. sic intelligūtur
dicta eorum qui dicunt q̄ p̄ntia donatarii re
quiritur: ad hoc quia in insinuatione cause

cognitio nō requiritur ut dicā in .vii. q. Et procedūt predicta in insinuatione donationis sed in actu ultro citroq3 obligatorio insinuādo ex forma statuti uel ptiū cōuentione utriusq3 ptiū cōsensus requiritur sicut in shēdo hoc pbat tex. in auten. de instr. fi. et cau. §. si nō nihil. uer. de quibus lice. et qđ ibi nō.

Quinto q̄ro: an donās possit inuitus cōpelli ad insinuandū donationē iā factā p donariū: Rñdeo nō: cū i eius libera facultate cōsistat sicut ipsa donatio ut .l. in hac. cū aliis §. pxi. q. allegatis. de hoc est tex. i. l. fi. C. de dona. an nup. in prin. in uer. supsedebūt et in uer. in effcū. an enī insinuationē donatio ē i effectu & nō pfecta neq3 cōpleta imo p nō scripta & p nō itellecta seu ficta hētur ut .l. sancimus. in pri. de dona. ibi sed hoc p nō scripto uel itellecto eē credatur. Si ergo habetur p nō scripta & nō itellecta nō pōt cōpelli ad agendū q nō scriptū & nō factū ē. et de hoc est tex. aptus in .l. 5ctus. C. de fi. in stru. et. C. de sh. ep. l. fi. isti. e. ti. §. i. his & qđ nō. Cy. i. d. l. 5ctus. in. iii. q. nā sine insinuatione requisita a iure nō pōt dici donatio cōpleta mūda uel absoluta. un ex ea nullū ius donatario pōt cōsequi & qđ ptiū pōt a actu libere recedere: ut dictis iuribus p3.

Sexto q̄ro nūquid in insinuatione cāe cognitio requiratur & fieri possit i quolib3 loco quol3 die etiā feriata: Rñdeo q nulla cāe cognitio requiritur: cū i libera donātis facultate cōsistat ut .l. i hac. §. dona. neq3 pntia uel citatio donatarii uel alterius requiratur ut dictū est in .iiii. q. Hec. n. solēnitas ē adhibita ppter duo: p̄rio ne fiat clā & hoīes fraudēt ut .l. data. C. de dona. et qđ i magnis quātitatibus māgna obseruātia exigitur ut .l. fi. et autē. ibi posita. C. si cer. pe. §. Bar. hoc tenentē i. l. modestinus: ff. de dona. et i. d. l. in hac. e. ti. Ad hoc ut insinuatione sit iurisdictionis uolūtariae ut .d. l. in hac: et illā iudex nō pōt dīcere seu p̄hibere uel nō admittere: ut i autē. ut nulli iu. §. et hoc puenit. coll. ix. ubi tex. dicit q sicut nō pōt p̄hibere dōationē ita neq3 eius insinuationē. Ad hoc q corā quol3 iudice pōt insinuatione fieri. C. §. dona. l. data: i fi. et dicā. i. l. xii. q. & eā fore uolūtariae iurisdictionis t3 glo. in autē. de defen. cī §. nulla. col. iii. & tenēt doc. & Bar. in .l. modestinus. et Bal. in illud. & Io. an. i. d. §. porro. uer. donatō. & uer. niso. §. iudi & de instr. edi. i addi. spe. Ex hoc ē infert

5
q l3 alias filiussa. nō possit esse in iudicio tñ pōt eē petēdo instrūz donatiōis insinuari qđ nō requiritur cāe cognitio: ita cōsultuit Bar. ut refert & sequitur Bal. in .l. i. C. qui admitt. i. xxi. opp. facit qđ idē dixit i ea. l. in. ii. opp. Ex his infertur q insinuatione pōt fieri die feriata etiā in honorē dei & quol3 loco cū nō requirat cāe cognitioez & sic iurisdicōis uolūtariae. C. de feri. l. actus. faciūt nō. i. Spe. de feri. §. ii. uer. porro. et p Hosti. in sūma §. feri. §. iii. uer. s3 q p̄tinēt. facit. ff. quis or. in bo. po. ser. l. ii. §. dies. Vide Oldra. cōsilio. ccliii. qđ icipit factū tale est. Bal. i. l. illud. C. de si. san. ec. & Bal. in .l. i hac. C. de dona. Seruatur etiā q sepe i loco priuato fiūt tales insinuationes & iudice ppter etatez uel sexū declinante ad loculū talē: facit. ff. §. interro. ac. l. uoluit pretor. i fi. & ut ibi nō Nō ob. tex. ff. de iust. & iu. l. pe. in fi. qđ loquitur i illo actu quo requiritur plena cāe cognitio quo casu sedere d3 ubi ius reddere cōsueuit ut ibi sm Io. an. sic dicentē in .d. §. porro. uer. donec. & uer. uiso. de iudiciis. in addi. Spe. Quin ē pōt insinuatione fieri corā iudice extra suū territorium exñte qđ iurisdictionis uolūtariae nō circūscribitur loco: qđ oīs locus ei p3: qđ libera est: de adop. l. emācipari. et qđ ibi nō. facit de iudi. c. nouit. et qđ ibi p Inno. p Arch. xi. q. i. c. si quisq3. & ea. cā & .q. ii. c. episcopū. & in .i. di. si ali quo. p Arch. et de offi. dele. qđ trāslationē p Inno. ubi dicit q quis pōt legitari quolibet loco sm Bal. hoc dicentē i. d. l. emancipari. ex quo p3 q insinuatione fieri pōt ē in ecclesia de imu. ec. c. decet. li. vi. ad hoc quod dicam i tribus p̄xis. q.

Septimo q̄ro an iudex possit insinuare donationem a se factam apud se ipsum: Videtur q sic d. l. si cōsul. et. l. se. & i emācipatione solita est donatō fieri. C. de colla. l. ut liber Cōtrariū deteriat Gui. de cu. naz donatio iō requirit insinuationē ne forte donās decipiat Sed sic errore posset iduci ad insinuandum ar l. antiq. et. l. similiter. C. ad uelle. un corā se ipso non posset fieri s eius opi. facit. l. si pater. §. fi. ff. de adop. nā cāe cognitionem requirit emancipatio sicut insinuatione sic dicit Bar. i. d. l. cōsul. puto Guil. bene dicere rōne sua: qđ eius pntia nō tolleret suspicionem fraudis ob quā requiritur insinuatione. nō ob. l. si pater. §. fi. qđ cā emācipatiōis fiēde corā iudice nō ē fraudis suspitio et insinuatione cause

cognitionē nō requirit & cū opi. Guil. tran-
sit Bal. i. d. l. si cōsul. i. iii. q. Et sic subdit
rōnē qz ne donās decipiatur pot et dz iudex i
terrogari d̄ causis qre sic patrimoniū suū ex-
haurit ar. C. de predi. curia. l. i. in fi. li. x.
Sic est qm̄ minor manumittit uindicta. nam
hoc nō fit corā se. ff. de offi. cōsul. l. i. Vñ
si iudex nō uidet subesse cām: dicet nolumus
qz donatio ponatur in actis: et sic nō erit insi-
nuata s̄m Guil. ut Bal. refert in. d. l. si cōsul.
S3 Guil. sequitur opi. suā qz insinuatio requi-
rat decretū: de q̄ dicā in. x. q. Sed cū ut dixi
s̄. p. xi. q. insinuatio cōsistat i mera donato-
ris uolūtate & nō in iudicis. ex nūc iudex nō
dz cām donatiōis inquirere: cū illā phibere n̄
possit & cāe cognitionē nō requirat: qz p cā
nō leditur nisi donās. Fateor tñ qz posset iu-
dex eā nō admictere sed faceret litez suā ut. d.
s̄. & hoc puenit. i. auten. ut nulli iudi. coll.
ix. et dicam. i. xv. q. Tamen dictum Guil.
qz apud seipsum non possit insinuare non pla-
cet ut dixi.

Octauo q̄ro si iudex sit notarius an pote-
rit esse iudex & tabellio: R̄spondeo cu3 ut dixi
s̄. in. vi. q. sit uolūtate iurisdicōnis sic qz in
in quibus de plano pceditur pot quis esse iu-
dex & tabellio. C. de si. san. ecc. l. iubemus
s̄. his quoqz iudicibus. & qd̄ ibi nota. secus
si p uia disceptatiōis ut. ff. d̄ testi. l. currēt
C. de sen. ex pi. reci. auten. nisi breuiore.
s̄m Bal. dicentē in dicta. l. si cōsul. in. vii.
fi. de adop.

q̄ est in insinuatiōe
Nono q̄ro q̄ sit cā insinuatiōis fiende: Re-
spondeo Io. an. in. s̄. porro. uer. donatio.
de instr. edi. i. addi. ut dixi. s̄. in. ii. q. pot
q̄tuor cās. Prima ut iter insinuatiōe & do-
natione possit donās deliberare an sibi expe-
diat p insinuatiōe cōsumare donationē. Se-
cūda ut iteratio actus oñdat mētis pduratio-
nē. Tercia ut tollatur deceptionis suspitio.
Quarta ut occurratur falsis rōnibus pbōnuz
Bar. i. l. modestinus. ponit duas ut dixi. s̄.
in. vi. q. Priā ne fiat clādestine & hoies frau-
dentur. Scda qz in magnis quantitatibus ma-
gna exigitur obseruantia. et sic addit hāc ul-
timz q̄tuor predcis p Io. an. positis. Aduer-
tendū scda rō fraudis euitāde ponitur in. l.
dita. C. de dona. Alie aut sūt magrāles q̄ ne-
cessario nō arguūt ut p3 ex dictis. s̄. in. ii. q.
Ad hoc qd̄ notauit Bar. ff. de uerbo. signi.
l. liberorum. circa medium.

X. q̄ro an in insinuatiōe requiratur iudi-

cis decretū auctoritas uel cōsensus. differūt
enī hec tria qz decretū est snā qua iudex con-
tractū iustū futurū eē decernit auctoritatem
suā interponēdo. Auctoritas est auctorizabi-
lis assensus qui cōpetit alicui ex publico of-
ficio uel legitima admīstratiōe sicut sunt tu-
tores & curatores. Cōsensus est pluriuz seu
multorū uolūtate ad quos res ptinet simul iū-
cta: ut no. p. Inno. et clarius p. Io. an. in. c. i.
de re. ecc. nō ali. li. vi. et. l. si quis mihi bōa
s̄ iussū. de acq. here. p. Bar. In nostro ergo
pposito hēmus uidere de decreto qd̄ solū cō-
uenit insinuatiōi p quā sc̄tus uires assumit.
& Guil. de cu. in. l. illud. t3 qz decretū requi-
ritur diffiniēs insinuatiōe qz est descriptio
in actis scā decreto uel auctoritate iudicis cō-
petētis. et allāt glo. ut nō fiat pig. s̄. illud.
col. v. p. quē tex. Bal. in Bzica. qui admit. ad
bo. po. po. tenuit qz requiratur iudicis aucto-
ritas. & in hāc snāz uidetur declinare Spe.
& Io. an. ut p3 ex his q̄ retuli. s̄. in. ii. q.
Bar. t3 s̄riū in. l. modestinus. p iura allegata
in sua diffinitione quā posui i. ii. q. repr obās
Guil. & p rōnem qz i insinuatiōe cause co-
gnitio non requiritur: ut dictū est in. vi. q.
Idē t3 Bal. in. l. illud. nō p iura allegata per
Bar. q̄ dicit hos non pbare cū nō dicūt decre-
tum non requiri. sed p. l. fi. C. d̄ prediis cu-
ri. li. x. in uer. etiā sine decreto & p rōnem
qz decretū nō requiritur nisi ad cōfirmanduz
id qd̄ de se uō ualet ut. d. l. fi. Sed donatio
uilet absqz decreto ut ibi q̄. l. posset itelligi i
donationibus q̄ insinuatiōe nō requirūt nō
de his que insinuatiōe requirūt quā insinua-
tiōe illa lex nō excludit: & iura allegata p
Bar. satis pbant decretū nō requiri cū i mera
facultate donatoris insinuatiōe ponāt & n̄
in cognitione iudicis ad hoc. d. s̄. puenit. i.
auten. ut ut nulli iudi. in. col. ix. & soluz re-
quirat descriptionē in actis fieri: itelligit tñ
Bal. predicta in. d. l. illud. qz notarius nō dz
ponere in actis auctoritate ppria sed manda-
to iudicis qz talē auctoritatē nō hnt tabellio-
nes: ad hoc qd̄ no. C. de libe. cā. l. iubemus
et. l. serui diui. de dona. et. C. de iur. fil. l.
instat. li. x. & hoc est qd̄ dicit Cy. in. l. fi.
qui admit. ad bo. poss. po. qz nō sufficit fie-
ri insinuatio corā tabellione & testibus sine
iudice: et hac rōne. s̄. in. i. q. i diffinitione
posui & eius auctoritate etcet. qz auctoritas
requiritur ad describi faciēdū in actis insinua-
tiōe nō ad eius substantiā ualidandā: & sic

6
possunt intelligi Spe. et Io. an. uoluisse quos
retuli in .ii. q. Qd aut nō requiratur decretū
p3p. l. omniū. C. d. testa. ubi parificatur in
insinuatio facta eorā iudice & corā Impatore
sed Impatoris sufficit sola pntia ut ibi. ergo
et in iudice & p. d. l. dicit Bar. ibi q. sufficit
q. pducatur testamentū corā iudice cā insinu
adi. l3 iudex nihil dixerit: & idē sequitur ibi
Bal. ad hoc allegans. l. pen. in fi. C. ad treb
que bene facit iuncta glo. penul. sufficit er
go sola presentia iudicis in actu insinuatio
nis. Intellige tamen q. eius presentia habeat
scientiaz insinuationis actus qui geritur: nō
enī sufficeret acta & insinuata fuit predcā co
raz tali iudice si ignoraret qd geritur q. igno
rans nō intelligit prestare presentia nec cōsen
sum. ff. de uerbo. signif. l. coram. ff. de ar
bitris. l. idem proferre. §. coram. et. ff. de
testa. l. heredes palaz. §. in testamēcis i uer.
certiorentur & C. qui admit. ad bono. po.
poss. super Bzica. & propterea dixit Bal. q.
notarius non debet propria auctoritate dona
tionem ponere in actis: sed debet eam descri
bere de mandato iudicis quasi auctoritas re
quiratur ad describendum in actis non ad in
sinuandum ut ex illa presentia & scientia iu
dicis comprobetur: Ad hoc qd dicaz in .xiiii
q. et ad predicta optie facit. l. sancimus. iun
cta gl. sup uer. insinuatur. C. d. diue. rescrip
Fatendum tamen foret q. si decretum iudex
interponeret insinuatio facta etiaz censeretur
ut dicit Bal. in dicta. l. sancimus. et in. l. ge
neraliter. §. in omnibus. C. de iureiurando
intellige si interponeretur sup contractu do
nationis in scriptis redacto sm formam quā
posui in secunda questione: alias decretū nō
operaretur insinuationem que requirit dona
tionem factam esse in scriptis. C. de donat.
l. donatio. §. in conscribendis. iuncta glo.
super uer. oportet. et. l. data. iuncta glo. sup
uerbo insinuatio: ergo non requiritur ali
ud decretum nisi q. mandato iudicis donatio
describatur in actis ut dicta. l. fi. qui admit.
ad bono. poss. poss. per Cy. et dictuz est su
pra sm Bal. in. l. ne quicqz. §. ubi decretuz
in secundo euidentiali ad medium ubi dicit:
uel dic q. aut est insinuationi contradictum
per aliquos oppositores puta per coniuctos
forte donantis: quia dicunt q. est facta dolo
sitate uel facilitate uel metu uel calore iracun
die uel ex turpi causa: argumē. ff. quarū re.
acti. non da. l. prima. §. que honorande. et

de furtis. l. fina. & de actio. & obligation.
l. fina. de transactio. l. nec ei. §. corum. &
tunc post examinationem causaruz debet cō
firmari uel ifirmari: & hoc appellatur decre
tum. & ita intelligo glo. notabilem in auten
ut non fiant pignora. §. fi. col. quinta. Aut
non est contradictum: et tunc sufficeret regi
stratio in actis: argumen. C. de restamen. l.
omniū. Sed hec distinctio non placet quia
si non admittitur oppositor nec alterius qz
donantis presentia requiratur neqz citatio: ut
dixi in quarta questione: neqz aliqua cause co
gnitio sed in libera facultate donantis consi
stit ut dixi in sexta questione: nec potest ha
bere locum dicta distinctio: quia sicut cōtra
dictio non impedit donare sic etiam neqz in
sinuare: ut dicta. l. in hac. plus dico q. si fo
ret uera opinio q. decretum requireretur nul
lius qz donantis presentia uel citatio require
retur: quia lex uel statutū hoc nō requirit. ff.
de acquiren. heredita. l. si seruus. §. non di
xit. & quia citatio eorum quoruz non inter
est dicitur leuis solennitas: unde eius obmis
sio non uitiat. ff. de uentr. inspicien. l. i. §.
denunciari. nec possent consanguinei appel
lare a tali decreto quia nō leduntur. ff. de ap
pellati. reci. l. prima. in principio donās mi
nus quia consentit. C. de rebus credi. l. gene
raliter. §. primo. uerf. quis enim. nisi statu
tutum requireret citationem coniuictorum
seu presentiam sm Balduz hoc dicentem in
simili. C. qui admit. ad bono. possessi. po.
l. i. i. ultima charta. Nam si posset appellari
uoluntaria iurisdictio efficeretur contentio
sa: et contractus efficeretur iudicium. et sic
eadem ratione neqz contradici per consangu
neos nisi statutum requireret presentiam uel
citationem ut dictum est. et adde ad hanc. q.
quod dicam in .xiiii. q.

Vndecimo quero iuxta predicta q. partes
agunt in uenditione donare sed simulant uen
dere: et super contractu uenditionis simula
te iudex interponit decretuz: uel contractus
uenditionis insinuat quia minor est ex for
ma constitutionū an ualeat insinuatio uel de
cretum: Respondeo non quia non erat notū
iudici q. pars intendebat donare. nam aperte
et intelligibiliter natura negocii exponenda
est et declaranda iudici. C. de edict. di. adri.
tol. l. fi. alias non intelligeretur factum cuz
presentia eius: ad hoc. ff. de bonor. poss. l.
seruus. Et idē est si in aliquo actu requiritur

ppinquorum pntia uel amicorū: naz debēt fa
ctū clare itelligere alias si sit actus simulatus
nō dicuntur fuisse pntes. hoc dicit glo. ff.
de bono. poss. l. tutor. dū dicit amicis & iu
dice scientibus s̄m Bal. ut premittitur scien
tem. C. qui admit. ad bo. po. po. sup. & ica.
Xii. q̄ro quis sit iudex cōpetens ad insinu
ationem. Rōdeo clare q̄ in urbe romana ma
gister censuum: in ciuitatibus defensor ciui
tatis est iudex cōpetens. C. d. testa. l. qui te
stamēta. l. oīu. et. l. cōsulta diuina. d. epi.
& cle. l. repetita. C. de dona. l. in hac. et. l.
serui diui. in auten. de defen. ciu. §. nulla.
col. iii. et auten. ut fratru fil. §. illud. coll.
ix. Sed dubitatur an sit iudex cōpetens per
sonarum an rerū donatarū: an quilibet spōte
aditus: Io. an. i. d. §. porro. uer. donatio. i.
uer. sed q̄ dictū ē de instru. edi. dicit de pri
mis non dubitatur de ultis sequitur opi. eo
rum in dicto casu qui tenent diuersis t̄pibus
insinuationē fieri debere: ut i dicto casu pri
mo fiat cōtractus & postea insinuetur: nam
ex foro sc̄tus ille iudex factus cōpetens ad ea
tur p̄ insinuatione fienda: facit. ff. de iudic.
l. heres abns. §. i. de fo. cōpe. c. fi. & .c.
romani. uer. shentes. e. ti. li. vi. et q̄ nō sit
necessarius iudex rerū p̄ in d. l. in hac. in
prin. C. de dona. ad idē. C. de cōtrah. emp.
l. i. faciunt aduocati in his & similibus cōfi
ci instrumēta d̄ domicilio electo: uel de iuris
dictionis prorogatione. primi placet Io. an.
ex qua liquet q̄ ex solo cōtractu donationis
an insinuationē quis forū sortitur qd̄ nō p̄
cedit sine dubitatione: q̄ quatenus donatio
d̄ insinuari ante insinuationē habetur p̄ nō
scripta & p̄ nō facta: ut. l. sancimus. in pri
de dona. ergo quo ad ea insinuationē ex ea
nō uidetur quis posse forū sortiri ad hoc q̄
in iudicio in quo nō fit aliquis actus cōtentio
sus nō p̄prie dicitur prorogatio ut dicā in p̄
xia. q. uerior igitur ē opi. ultima: q̄ coram
quolibz iudice & ubicūqz locorū possit fieri
huiusmodi insinuatio p̄ tex. d. l. data. in fi.
ubi tex. aperte dicit gesta cōfici sup. rebus ē
alibi collatis ubicūqz sufficere: quez tex. ad
hoc ibi Bar. reddit notabilez ad hoc q̄ sicut
pōt donare res alibi positas ubicūqz locorū
ut. d. l. i. de cōtrahen. emp. sic & insinuare
hanc parificationē facit tex. in. l. in hac. de
dona. ibi atqz ut ipsa donatio sita est in uolū
tate donācis: ita ei liceat donationē suā ap̄
quēcūqz ex magistratibus uoluerit itima

re: ad hoc q̄ insinuatio est uoluntarie iurisdi
ctionis: ut dixi in. vi. q. & uoluntaria iuris
dictio non circūscribitur loco. ff. de adop.
l. emancipari. & qd̄ ibi no. cuz aliis allegatis
ibi p̄ Bal. quez retuli in. vi. q. l. ii. C. de emā
cipa. p̄ Cy. Alias si ubicūqz locorū nō possit i
nsinuatio fieri nō possit quolibet loco donari
& sic si italicus foret in Almania nō possit
donare si nō possit reuerti uel mittere ad iu
dicem suū: cuius extrariū iura predicta dicūt
nec requirunt electionē domicilii uel iuris
dictionis prorogationē seu aliā cautela: sed li
beram facultatē insinuandi cōcedūt donanti
corā quo iudice maluerit. Qua rōne si dona
tor uideat iudicē alicuius loci sibi difficilem
poterit iudicem alterius loci sibi facile adire
ut p̄ ex predictis cū solus sine donatarii pre
sentia uel citatione illā facere possit. si prece
dat donatio in scriptis ut dixi in. iiii. q. Ad
uerte tñ quia uidetur q̄ debeat esse iudex qui
hēat reddere ius ut preses puicie: defensor
ciuitatis uel alius magistratus p̄ prealle. iura
et iō si ex forma statuti requiratur pntia uni
us iudicis d̄ collegio si summa excederet nō
sufficeret talis iudex cum non sit deputa
tus ad ius reddendum s̄m. do. Io. de Imo.
in. c. cū cōtingat in. iiii. q. x. mēbri. An au
tem iudex possit donationē a se factā coram
se insinuari: et de illa si sit notarius cōficere
instrumētū: dictū est in. vii. et. viii. q.

Xiii. q̄ro in urbe iudex insinuationis ē ma
gister census ut. l. testā. C. d. testa. et. l. ser
ui diui. de dona. Vel p̄ne ex forma statuti
est deputatus certus iudex insinuationis i illo
loco. an poterit corā alio ex prorogatione insinu
atio fieri: Rōdeo nō s̄m Bal. i. l. illud. d̄ sa
san. eccle. qui allāt. l. serui diui. de dona. et
l. repetita. de epi. et cle. et ibi not. p̄ Guil.
idē t̄ in. l. testā. C. de testa. q̄ ubi certus iu
dex est limitatus nō h̄z locū prorogō in aliū iu
dicē ut. d. l. testā. et. d. l. repetita. presertī
in causis i quibus nō est d̄dictor. nā i iudicio
in quo non fit aliquis actus cōtentiosus qui
actus hēatur p̄ lit. cōtesta. nō p̄prie dicitur
prorogatio fieri s̄m Ia. de Ra. Pe. & Cy. i. l.
ubi. §. i. ff. de tu. et cu. da. ab his. s̄z Bal.
sic dicentem in dicta. l. testamenta. ad hoc q̄
ubi ē deputatus certus certus iudex & nullus
alius iurisdictionē h̄z sup. insinuationē unō nō
cadit prorogatio: quia pōt quis illam demum
iurisdictionem prorogare in alium iudicem
quā ille iudex habet in suos subditos & non

aliā: & ideo causa civilis non potest prorogari in iudicem criminalium s̄m Cy. in. d. l. testamenta. & glo. & Bar. in. l. inter ueniētes ff. ad municip. sic iurisdictio insinuatōis nō pōt prorogari in alium qui in subditos eam iurisditionem non habet.

Xiiii. quero quid si tpe insinuatōis est presens & nihil dicit: an donatio dicatur insinuata: Rñdeo nō. Aut ignorat & clarū q̄ nō dicitur factuz p̄ntē iudice. Aut dubitatur et idem q̄ per presentiam non p̄batur sc̄ia: ut no. ff. de aucto. tu. l. i. §. i. p. Bar. aut scit & hec sc̄ia nō cōcludit q̄ insinuationē suscipiat quā suscipere tenetur: ut. l. serui diui. in uer. susceperint. q̄ posset scire & p̄hibere: ut in auten. ut nulli iudices. §. et hoc peruenit. col. ix. et dicā statiz in sequēti. q. et q̄d Bar. et Bal. in. l. omniū. C. de testa. dicunt sufficere q̄ quis presentet donationē coram iudice: intellige & insinuationē suscipiente: ut. d. l. serui diui. in uer. susceperint. nā nō h̄z locū pena illius. l. si alius q̄z magister census foret presens insinuationi nisi etiā susciperet ut ibi: facit. ff. de execu. tu. l. scire. §. scire. ad hoc q̄ omnis actus qui fit coraz iudice uidetur redigi ad iudicis potestātē: ut. ff. qui satis. co. l. d. die. p. Ia. bu. ut Bal. refert C. qui admi. ad bo. pos. po. i. §. i. C. de dona. ad hoc tex. expressus in auten. d. si. in instru. et cau. §. si nō nihil. uer. de quibus licet. ad hoc q̄d agi pōt q̄ cōtractus fiat in scriptis. C. de fi. instru. l. cōtractus. et insti. de cōtrahen. emp. §. in his.

Xv. quero an donatio que idiget insinuatione debeat in scriptis necessario celebrari: Rñdeo sic: ut patet ex iuribus. §. p̄xima. q. allegatis. Cū enī oporteat illā in actis redigi: ut dictis iuribus p̄z: et in. l. sancimus. et. l. pe. de dona. apud acta redigi nō pōt nisi scripta sit: q̄ aliter nō foret ī actis scripta: et adeo est scriptura necessaria: ut sine ea habeatur q̄ tenus excedat summā que insinuationē requirit pro nō facta: ut. l. sancimus. in fi. princ. de dona. sicut dicimus in sn̄a quia pro nō lata habetur nisi in scriptis lata sit. C. de sent. ex peri. reci. l. ii. et. l. fi. & ubicūq̄. aut a iure aut ab homīe talis scripture necessitas requiritur: tunc nil ualet q̄d gestū est scriptura nō interueniēte: ut. l. fi. et auten. ibi posita C. si certum petatur.

Xviii. q̄ro que solēnitas requiritur in donatione seu alio actu qui debet celebrari ī scriptis et aliter nō ualet ut donatio quatenus s̄m

bere in actis nisi mandato & auctoritate iudicis: ut etiam dicaz in. xix. q. Sed ad dubitationem tollendā in forma posita sunt uerba illa de mandato & auctoritate iudicis accedant dicam in. x. et. xi. q.

Xv. quero quid si iudex non uult consentire q̄ donatio in actis redigatur uel suaz prestare presentiam nō tenendo op. Guil. q̄ in insinuatione requirat decretum & sic cause cognitionem planū q̄ posset eam non admittere ex causa: ut patet ex his que dixi in. vii. q. Sed cum nulla cause cognitio requiratur neq̄ alii cuius presentia uel citatio: ut dictum est. §. in. v. q. nō potest insinuationē nō suscipere et si recuset eam suscipere in duplum damnū passo resarcire compellitur & pena alia puniatur: at in. d. auten. ut nulli iudices. §. et hoc peruenit. coll. ix. sicut punitur iudex a quo appellationē non suscipiēs: ut ibi no. posset tamen donator coram alio iudice insinuare si non foret in loco certus deputatus: ut dictū est in. xii. q.

Xvi. quero: an iter partes cōueniri possit q̄ donatio insinuetur: Rñdeo sic: ut. l. donatio siue. §. i. cōscribendis. iuncta glo. super uer. oportet. et. l. si quis in emancipatū. iuncta glo. ii. et. l. in donationibus. §. i. C. de dona. ad hoc tex. expressus in auten. d. si. in instru. et cau. §. si nō nihil. uer. de quibus licet. ad hoc q̄d agi pōt q̄ cōtractus fiat in scriptis. C. de fi. instru. l. cōtractus. et insti. de cōtrahen. emp. §. in his.

Xvii. quero an donatio que idiget insinuatione debeat in scriptis necessario celebrari: Rñdeo sic: ut patet ex iuribus. §. p̄xima. q. allegatis. Cū enī oporteat illā in actis redigi: ut dictis iuribus p̄z: et in. l. sancimus. et. l. pe. de dona. apud acta redigi nō pōt nisi scripta sit: q̄ aliter nō foret ī actis scripta: et adeo est scriptura necessaria: ut sine ea habeatur q̄ tenus excedat summā que insinuationē requirit pro nō facta: ut. l. sancimus. in fi. princ. de dona. sicut dicimus in sn̄a quia pro nō lata habetur nisi in scriptis lata sit. C. de sent. ex peri. reci. l. ii. et. l. fi. & ubicūq̄. aut a iure aut ab homīe talis scripture necessitas requiritur: tunc nil ualet q̄d gestū est scriptura nō interueniēte: ut. l. fi. et auten. ibi posita C. si certum petatur.

Xviii. q̄ro que solēnitas requiritur in donatione seu alio actu qui debet celebrari ī scriptis et aliter nō ualet ut donatio quatenus s̄m

mam excedat et snia ut in aliis casibus not. p
glo. et additis per doc. in. c. i. d. cēsu. li. vi.
in glo. nota casum. et. ff. de pigno. l. in cō
trahere. Rñdeo: aut talis actus fit extra iudi
cium cōtrahendo: aut in actis corā iudice uel
per iudicem aliquid agendo: aut in ultima uo
luntate disponendo. Primo casu qui ad mate
riam nostrā nō ptinet debet obseruari forma
l. cōtractus. C. de fi. instru. et insti. de con
tra. emp. §. in his. et. l. fi. et auten. sed no
uo iure. ibi posita. C. si cert. peta. et. l. scri
pturas. & auten. ibi posita. C. qui po. i. pig
ha. et in corpore unde dicte auten. sumūtur
de instru. fi. et cau. col. vi. et qđ in eis not.
cōcludens qđ sufficit publicū instrumentum
duobus testibus roboratū de cōsuetudine: et
tenent doc. in. d. auten. sed nouo iure. Barr
& Bal. et Io. an. in regula plurali locutio.
li. vi. et auten. sed nouo iure. et in corpore
de instru. fi. et caut. usq; ad. §. opz. nec re
stringuntur ad priuatā scripturam sm glo. et
doc. cuius solēnitas traditur in. l. scripturas
per Bar. et alios. Scđo casu qui ptinet ad p
positum: sufficit quocūq; mō in actis corā
iudice scriptura repiatur etiā sine testibus: ut
in auten. de instru. fi. et cau. §. si nō nihil.
uer. de quibus licebit. et qđ ibi no. coll. vi.
et in. l. in donatiōibus. C. de dona. sm Bal
in. d. auten. sed nouo iure. qđ ultimū prose
quar latius. i. pxi. q. In tertio casu d; serua
ri forma tradita in. l. hac consultissima. C. de
testa. Et i omībus predictis casibus sola scri
ptura demonstrat & loquitur & sine ea nihil
dicitur eē factū uel dictū. Cautuz tñ fore pu
to qđ de donatione fiat publicū instrumentuz
et illud insinuetur sm formā traditā in. ii. q.
sed si i insinuatione exēpletur: pbat exemplū
insinuatū in. d. auten. ut fratru. fi. §. illud. in
glo. Si igitur donatio foret sine scriptura fa
cta nō posset illā donator i scriptis redigere
solus & insinuare: qđ i scriptura stat ōctus sub
stantia in qua donatarii cōsensus requiritur
Sed si de donatione foret facta scriptura que
cūq; publica uel priuata sine aliqua solēnita
te posset illā donator insinuare: qđ insinuatō
et acta supplent oēm defectū & p eā nō pōt
donator scripturā negare: et sic pbat scriptu
ra priuata qđ per acta pbat: ut. d. l. in dona
tionibus. sicut si eā donator cōfiteretur uel
si negaret per testes probaretur iuxta no. in
dicta. l. scripturas.

Xix. quero iuxta predicta an in actis &

sic in insinuatione testes requirātur necessa
rio: Antiqua fuit. q. Accur. quem sequitur
Bar. in. l. gesta. i. i. glo. C. de re iud. tenēt
qđ sic p. l. in donationibus. C. de dona. quā
sic ibi sumēdo Bar. intelligit. idem Azo in
summa. e. ti. uer. l; aut. idē doc. in. c. quo
niā cōtra falsam. in. iii. glo. qđ notarius est
iuratus: d. prescrip. c. ad audientia. et d mā
dato iudicis scribit sm Pe. & qđ postq; repe
ritur in actis creditur scripture l; nō publice
xxv. q. i. c. i. d. fi. instru. auten. ad hoc. cū
aliis i predicta glo. allegatis. et p tex. c. qui
ubi parificat publicā psonā & duos idoneos
uiros. Idē t; Spe. in ti. de instru. edi. §. satis
utiliter. in fi. et latius in. §. restat. uer. sed
cū litteris. p. d. l. in donatiōibus. et p iura
et rōnes preallegate glo. et qđ iudicis auctori
tate & mandato notarius scribit. et sic cōcur
rit duplex auctoritas: scilz iudicis & notarii
quorū quilibet est in officio publico cōstitu
tus: p hoc qđ sine dubio creditur notario ex
aminati testes quos cōstat examinari debere
sigillatim. i. singulariter & secrete de testi.
l. nullū. et eo. ti. uenerabili. et qđ ibi no. in
i. glo. p hoc qđ qñq; etiam per tabellionē fit
plena pbatō: ut in auten. de instru. cau. &
fi. §. si uero moriantur. col. vi. et. C. de fal
l. si quis decurio. Dicit tñ prealle. glo. in. c.
quoniā. qđ tutius est testes adhibere in singu
lis actis. Hosti. aut cōtrariū tenens dicit qđ tu
tius est & necessariū allegat no. de fi. instru.
c. ii. de deci. strictū. §. i. in predicta auten.
de instru. fi. et cau. §. si quis igitur. et. §. si
uero. Ad. l. in donatiōibus. respondit qđ ibi
dicit nō esse necessariū uicinos & alios testes
adhibere: qđ sufficiūt hi qui sunt cum iudice
uidelz familiares & cōsiliarii. nō eniz circa ea
qđ fiunt publice solitudo notarii pōt arg. C. d
testa. omniū. nec cōsueuit solus iudex esse i
iudicio. C. de sen. ex pi. rec. l. i. ii. et. iii. C.
de iudi. auten. ad hec. in fi. ad hoc etiaz alle
gat tex. dicti. c. quoniā. ibi psonas rñdeo p
sonas ad psonas testiū corā quibus fiunt acta
et si expedit possunt pbari & ad eos recursus
haberi d. sen. excōi. sacro. Idē uoluit idē Ho
sti. i. sūma de pba. §. quid d; pbari. uer. itez
l; p sūma: i. d. l. i. donatiōibus. sūt due glo.
una sup uer. adhibere qđ t; primā opi. alia sup
uer. sub notatiōe qđ t; scđaz: et rñdit ad. d. l.
i. donatiōibus. aliter qđ rñdeat Hosti. ut p; ex
ca. Qđ aut d; reputatiōe testiū dictū est dicit
Hosti. speciale: & Io. autem an. super dicta

iii. glo. dicit q̄ consuetudo seruat : q̄ cōiter i
 litis contestati. & interlocutoris notariū sub
 scribunt testes in aliis nō. apud aliquos etiam
 obseruat q̄ solum i diti in iura sn̄a testes sub
 scribunt: cum illa sit q̄ōnis actorum. ff. de re
 iudi. l. i. & ibi magis periculū: de electi. ubi
 periculū. l. vi. Et sic recitādo transit d. An.
 de butri. ego uidi in diuersis locis quācunq̄
 dictarū cōsuetudinū obseruari: sic etiā q̄ no
 tarii actorū: sic ipsos ponunt testes in quoli
 bet actu: tandem si consuetudo adesset illa ser
 uarem: quia est optima legū interpret. C. de
 sentē. l. ii. & quod uidet Cy. de eman. l. i.
 ii. alias tenerem primaz opi. que cōiter appro
 batur: & eam etiā Bal. tenet in auten. sed no
 uo iure. ut dixi. s̄. pxima. q. Nō ob. respō
 sio Hosti. & glo. ad. l. in donatiōibus. quo
 niaz ratio dicte. l. cōcludit apte solis actis cre
 dendū sine testibus: ibi nam superfluū est pri
 uatum testimoniū: cum publica monumenta
 sufficiant: & cōstat testimoniū familiarium
 iudicis: & aliorū sociorum fore priuatū cum
 nō plus ipsi q̄ exteri sunt & iure seu a publico
 deputati: imo minus p̄pter familiaritatē. iura
 autē que allegat loquunt in actis & instrumē
 tis extraiudicialibus. Non ob. c. quoniā con
 tra. q̄ uerbū personas refert ad personas iudi
 cis & litigantiū: ut glo. interlinealis ibi dicit
 Nec ob. ratio specialitatis in examie testium
 cū eque possent in dicto examie testes adhibe
 ri: sicut in ceteris actis. dixit tamē Lopus alle
 ga. lxxx. ut dictus An. refert in. d. c. quo
 niam cōtra falsam. predicta procedere in actis
 iudicialis: in aliis secus: qua rōne dicit q̄ non
 ualet delegatio: si nō probatur per instrumen
 tum cum testibus l̄ confectū apud acta: sicut
 neq̄ instrumentū p̄curationis: quia ista non
 sunt acta iudicii s̄m eum quod nō procedit re
 tēra opi. prima: q̄ etiā donatio & cōtractus
 que insinuant non sunt acta: & tamē tenet in
 sinuatio sine testibus: ut. d. l. in donatiōibus
 et in. d. auten. de fi. instrumē. §. si nō nihil
 uer. de quibus licebit. quando enī celebrant
 testibus intetuenientibus: idem quod de actis
 iudicatur sicut si testamentum fiat apud acta
 i. l. omniū. C. de testamē. ad hoc quod dictū
 ē in proxima questione.

Xx. quero an in contractu seu donatione
 insinuatione indigēte requiratur p̄tū subscri
 ptio: Spe. i. preal. ti. §. porro. i. d. uerf. do
 natio. posuit subscriptōez donātis & donata
 rii: dicens utile fore q̄ iudex etiam se subscri

bat. Io. an. dicit: q̄ subscriptio iudicis & do
 nantis nō est in usu ut retuli in. ii. q. quasi &
 subscriptione donatarii nō foret dubium non
 requiri: de iudice nō est iure cautum: de donā
 te cauet in. d. l. in donationibus. q̄ sic: s̄ ut
 dicit Io. an. non est in usu: puto q̄ neq̄ de iu
 re si donatio fiat per publicam personā: ut di
 xi in. xviii. q. Nec obstat dicta. l. in donati
 onibus. quia potest itelligi quādo de donati
 one ē facta scriptura priuata manu priuati uel
 tabellionis non rogati: ut no. in auten. de in
 stru. caut. & fi. §. sed si iusta. Nec ob. glo.
 l. contractus. super uerbo absoluta. q̄ dictū
 uerbum debet exponi. i. lecta s̄m Cy. ibi in
 penul. q. De subscriptione autē testium clarū
 est nō requiri ut dictum est in preceueti. q.

Xxi. quero quia contractus qui debet insi
 nuari: necessario debet in scriptis celebrari: ut
 dictum est in. xvii. q. qualiter dicatur contra
 ctus in scriptis celebrari: duplex fuit opinio
 Prima q̄ in scriptis dicitur quādo agunt con
 trahētes q̄ scriptura fiat ut nō aliter ualeat cō
 tractus: hec uera est in se: tamē eam non uide
 mus in usu: dicit glo. insti. de cōtrahen. ep.
 §. in his. Secūda fuit opi. q̄ sufficiat contra
 hentes: uel aliquis eorum dicat in principio
 cōtractus q̄ inde scriptura fiat. l̄ non dicat q̄
 aliter nō ualeat: nisi fiat: et hāc approbat gl.
 in. l. cōtractus. super uerbo in scriptis. et cla
 rius in dicto. §. in his. & hanc tenent doct.
 Cy. in. l. s̄ctus. in priā. q. Bal. ibidē i tertio
 notabili: plus dico q̄ quomodocūq̄ de cōtra
 ctu fiat scriptura ante q̄ cōtrahentes cōtrahāt
 dicitur cōtractus in scriptis celebrari: quia fa
 cto sicut uerbo dicitur uolūtas intelligi: hoc
 tenet glo. C. de testi. l. testium. super uerbo
 in scriptis. ubi ergo est predictum uel scriptū
 dicit cōtractus in scriptis celebrari: ubi non
 est post dictum: & primo cōtractū: tunc scri
 ptura est ad cōmemorationē et in ui solius p̄
 bationis: ut. ff. de pigno. l. contrahit. unde
 quādocūq̄ aliqua partiū dicit habemus nota
 rium est signum q̄ debet contrahi in scriptis
 et q̄ nō erat alius cōtractus: s̄m Bal. in dicto
 tertio notabili. qui subdit idem si a iure uel a
 cōsuetudine hoc sit inductū s̄m Nic. de ma.
 et Cy. de fi. instru. C. l. s̄ctus & iō cōtractus
 qui p̄ subastationē formāt & banniunt i codi
 cillis: sicut sunt cōtractus qui fiunt per subha
 stationem qui fiunt a regibus & comitibus in
 quibus forma scripture precedit cōsensū: oēs
 isti cōtractus dicunt in scriptis s̄m Bal.

Xxii. q̄ro nūquid ī cōtractu insinuationē
requirēte ut dixi ī .xvii. q. qui d̄z in scriptis
celebrari debeat scriptura precedere & postea
legi & cōsensus prestari: R̄ndeo sic: nā ea q̄
celebrantur in scriptis debēt tota prius scribī
& postea legi: ut .d. l. cōtractus. de fi. istr.
et .d. §. in his. de cōtra. emp. & sic no. Bar.
in .d. l. contractus. ex quo infert q̄ notarius
postq̄z est rogatus de appellatione q̄ d̄z inter
poni in scriptis: uel de sn̄a q̄ debet p̄ferri in
scriptis: nō pōt ibi aliquid addere uel detrahe
re: p. d. l. contractus. unde errāt notarii qui
dicūt se rogatos de appellatione ī scriptis in
terposita: & postea dicant p̄ti dictabis eaz et
dabis mihi: nam an̄ om̄ia d̄z esse dictata & po
stea lecta s̄m Bar. q̄ talis scriptura est inemē
dibilis ex quo semel absoluta est. nāz si appel
lans uult aliquid emēdare: debet facere de con
sc̄ia iudicis & nō de consc̄ia solius notarii: ut
C. de appel. l. si quis libellos. s̄m Bal. ī .d.
l. contractus. nec t̄n pl̄z q̄ Bal. ibidē dicit q̄
iste ordo nō curat dūmodo utrūq̄z interueni
at eodē cōtextu: ut si p̄tes premittāt cōsensū
dicēdo sentimus īquātū scribat q̄ post scri
ptū s̄ctuz nihilominus dēbit a p̄tibus appro
bati ut .d. l. s̄ctus. ut Bar. dicit nā an̄q̄z p̄tes
s̄ctū p̄fecto et absoluto hēant ex uerbis p̄ri
mo d̄cis neutri aliquid ius q̄rit. & iō ī quadā
materia. q. de sc̄o dixit Bar. q. l̄z in uno istrō
essent plura appōsita pacta: unū primo aliud
post: ille ī cuius fauorē pactū ē p̄rio appōs
itū nō pōt hoc allegare sc̄do id esse p̄rio cōuē
tū: cū iste s̄ctus simul & semel assumit uires
cuz a p̄tibus fuerit absolutus: ut .d. l. s̄ctus.
s̄z Bar. ibi q̄ ibidē Bal. uerū dicit nisi ī ordi
nato a rōne: ut .ff. qui pot. ī pig. ha. l. īsulā
et nisi in correctis: ut .ff. de manu. test. l. si
quis īmo. et .ff. si cer. pe. l. lecta. §. dicebā

Xxiii. q̄ro: nunquid s̄ctui in scriptis cele
brato seu insinuato: pōt aliquid addi uel minui
R̄ndeo nō: ut p̄z ex dictis ī p̄xia. q. & tenet
Bar. in .l. gallus. §. idē credendū. ff. de libe
et postu. quē Bal. allegat & sequit̄ in auten.
sed nouo iure. C. si cer. pe. neq̄z p̄nt p̄tes in
s̄ctu in scriptis celebrato se cōmittere rogati
oni seu imbreuiature notarii: q̄ foret renūci
are solennitati insinuationis q̄ nō pōt: ut dī
cam in .lxi. q. & facere q̄ s̄ctus ī scriptis fie
ret sine scriptis q̄ est īpossibile. ff. de le. i.
l. nō pōt. secus in s̄ctu qui sine scriptis cele
brat: q̄ tūc p̄nt p̄tes se cōmittere imbreuiature
notarii s̄m Bar. in .d. §. idem credendum.

et sic debet itelligi Bal. super hac. q. in .l. cō
tractus qui aliquo aliter cōfute loquit ut seip̄ s̄u
declarat ī .d. auten. sed nouo iure. si cer. pe.
circa finem.

Xxiiii. q̄ro notarius facit primā suaz scri
pturam q̄ interdū appellat nota de fi. instru.
cū. P. tabellio. Interdū p̄thocollū in auten.
de tabell. in rubro & nigro col. iiii. Interdū
ceda seu sceda. Interdū rogatiōes: ut .d. l. cō
tractus. sup uerbū in scriptis. Vulgariter ap
pellat imbreuiatura s̄z doc. An talis scriptura
p̄bet cōtractum in scriptis seu sine scriptis?
R̄ndeo glo. in .l. argentarius. in prin. super
uerbo similes. que dicit tabelliones cogēdos
recepta mercede eorum rogationes exhibere
et Spe. idez dicens in ti. de instrum. edi. §.
uidendū. uer. quid si tabellio. uident̄ uelle q̄
rogatio uel p̄thocolluz p̄bet pro quo dicto
facit q̄ oīa illa habet que habere debet istrūm
et plus q̄ ipsa rogatio est origo & fons uide
sumit instrumentū: & sic plus illi credendū
ix. di. ut ueterū. & quod ibi no. lxxvii. di.
iciunū. ii. C. de edē. l. pe. in fi. & in autē.
si quis in aliquo documēto sed ī eo cōtradice
te p̄thocollum esse principiuꝝ instrumēti nō
dū cōpleti: unde nisi cōpleat̄ pro nihilo hēt
ar. C. ad syl. l. pe. in fi. dat simile d̄ testō &
de sentētia que nōdum cōpleta licet scripta ni
hil probant: p̄z primum. C. de testa. l. si is.
et. l. ex ea serui. C. d̄ sen. ex peri. reci. l. i.
et uidet̄ s̄m eos casus. C. de fi. instru. l. con
tractus. in p̄ri. ibi non aliter uires habere q̄z
si ī mundū & c. & sequit̄ ut nulli liceat plus
quā & c. & l̄z ibi loquatur de cōtractu ī scri
ptis quo ad substantiā obligationis idez tamē
dicendū est de alio quo ad substantiaz p̄batio
nis ex identitate rōnis. C. de cōsti. pe. l. fi.
de confir. uti. uel inu. cū dilecte: & facit q̄d
no. C. de testa. l. i. & .ii. bene facit ad p̄ci
pale dictum de le. mā. c. i. s̄m Io. an. cuius
uerba sunt predicta quē sequit̄. d. An. in .c.
cū. p. tabellio. in fi. et plus uoluit Cy. ī .d.
l. cōtractus. in ultia. q. uidelz q̄ p̄thocolluz
seu imbreuiatura nō probat. nisi redigatur in
munduz p. d. l. cōtractus. & q̄z oꝝ q̄ instru
menta habeant suas p̄prietates quas nō habet
imbreuiatura. l. ut habeat subscriptionem ta
bellionis nō p̄scriptionē: uidelz q̄z tabellio
habet in istrō se subscribere & signuz appo
nere: ut in auten. de instru. fi. & cau. §. sed
si instrumenta col. vi. subdit tamē Cy. in fi.
q̄ predicta procedunt uiuo tabellione sed eo

mortuo nō: maxime cū ex consuetudine ex auctoritate publica cōmittatur cui cōsuetudini tanq̄z legi standū est s̄m Cy. si igitur iudicis auctoritate p̄thocolū exemplatur p̄bat s̄m eum quē Bal. sequitur in .d. l. cōtractus et do. Anto. in .d. c. cum .P. tabellio. i. si. quod est uerū in cōtractibus. qui nō celebrātur in scriptis: in illis enīz nil addi pōt et nil probat nisi per tabellionē redigatur ī mundū neq̄z iudicis auctoritate pōt exemplificari addendo aliquid s̄m Bar. in .d. §. idem credendum & Bal. in .d. auten. sed nouo iure. contractus ergo in scriptis redactus in mundū in p̄thocollo cū subscriptione signo & aliis probat & exemplificari potest alias nō neq̄z potest iudicis auctoritate exemplificari neq̄z fidem facit etiā semiplenam forsan: iuxta ea que scripsit Bar. in .l. admonēdi. de iureiu. secus in contractu sine scriptis celebrato qui fidem facit si iudicis auctoritate exemplatur alias nō s̄m doc. p̄fatos. et sic instrumentū insinuationē requirens nō probat nisi in p̄thocollo sit cōpletum cum omni solēnitate.

Xxv. quero an unus cōtractus possit publicari in pluribus chartis siue sit celebratus in scriptis siue nō: R̄ndeo sic ut. ff. de testa. l. unum. et nō. glo. ff. eo. ti. l. i. q̄z contractus seu actus qui celebratur ī scriptis ē quid intellectuale & penes intellectum et unus est et nō plura licet pluribus chartis sit scriptus et publicatus qua rōne si de quolibet contractu debz solui gabella ex forma statuti si mille scripture fiant de uno contractu unica d̄z solui gabella s̄m Bar. in .d. l. i. ff. de testa. ad hoc quod idem Bar. no. ff. de lega. ii. l. sempronius attalus.

Xxvi. quero dixi donationem posse ex postfacto omni tēpore insinuari. s̄. in .iii. q̄. An interim anteq̄z insinuatio fiat tenet contractus & si tradatur res donata trāseat dominium: R̄ndeo quatenus excedat summā legitimam nō ualet ipso iure & habetur pro non scripta & p̄ nō facta ut. l. sancimus. in p̄ri. de dona. et q̄z ab initio est nulla ex ea nō oritur ciuiliis neq̄z naturalis obligatio s̄m Bar. ff. de fideiussio. l. cum lex. est casus in .l. si quis pro redempto. arguēdo a speciali ad ius singulare de legi. transfertur tamē dominium si res donata traditur q̄z talis donatio non est cōtra legem sed preter legem s̄m doc. in .l. non dubiū. C. de legi. Sed tamē donatore ī sinuationē facere nolente compelli nō potest

ut dictum est in .v. q̄. et eo penitente possit rem traditā repetere cōdictione sine causa uel ob causam iuxta no. ff. de dona. l. i. ad hoc l. cōtractus. et quod ibi nota. in glo. contra Mar. et q̄z transeat dñium post predictā glo. tenet Cy. in .d. l. cōtractus. in .iiii. q̄. Bal. idem dicit q̄ aut ista traditio intercessit respectu future cause: & tunc trāferatur dominium quasi fide habita de cā. Aut eodem statu intercessit & tunc nō transit dominium quia nō est fids habita d̄ cā nec uidetur hoc casu q̄z transferatur dñium ar. ff. de pigno. acti. l. si cuq̄z s̄z semper possessio uidetur tradi respectu future cause cū illa precedat. C. de acqui. p̄ os. l. ii. amplius si tradens nō foret dominus ex tali contractu transferret usucapiendi conditionem titulo p̄ donato s̄m Cy. in .d. l. cōtractus. in .v. q̄. uel generali titulo p̄ suo s̄m Bal. in dicta. l. cōtractus.

Xxvii. quero statuto cauetur q̄z omnis donatio debeat insinuari infra mensem alias nō ueleat nō fuit insinuata infra mensem sed ab initio fuit res tradita an donatio sit nulla ipso iure & dominii translatio īpediatur: R̄ndeo de solutione dicendū q̄ q̄nq̄z lex seu statutū precipit aliquid fieri tempore ipsius contractus: & tunc si nō obseruatur contractus est nullus ipso iure: q̄z uerbum non ualet intelligitur ipso iure. C. de legi. l. nō dubium. & l. ii. C. de cano. frc. ut ro. lib. xi. et sic loquitur questio precedens. quādeq̄z lex disponit super cōtractu iam facto: & ipso iure cōtractus nō annullatur sed opus est per sniam reuocari ut ar. l. uniuersa. cum sua glo. C. d̄ preci. impe. offe. Ideo ex illo cōtractu trāslatum est dominium. Predicta uera nisi statutum diceret expresse alias cōtractus sit ipso iure nullus: tūc enī contractus ipso iure annullaretur: non tamen p̄pterea dominium ipso iure transferretur. et iō locus eēt conditioni sine cā uel ob causam no. in .l. i. ff. de dona. ad hoc quod no. in .l. cōtractus. de fi. i. si ru s̄m Bar. sic dicentē in .l. si ita quis. §. ea lege. ff. de uer. obli. et in dicta. l. uniuersa. et ī .d. l. ii. de cano. fau. ui. rome. li. x. et in .l. cum lex. ff. de fideiuss. et Bal. ī .l. hi qui ad ciulia. C. de appella. ad hoc quod dictum est in precedenti. q̄.

Xxviii. quero quid si simpliciter dicat statutū q̄z donatio debeat insinuari infra mensem an insinuatione non facta infra mensem donatio carebit effectu: R̄ndeo sic ut sentit

*si f̄ d̄ no font dno
optaliḡtū h̄p̄t v̄f
rapuēdi q̄d d̄ rōm*

*uultu nō ualet it̄ h̄p̄t ip̄o
121/*

Bar. et expresse uult Bal. in .l. uniuersa. C. de preci. impe. offe. & in .l. fi. C. de dona. ante nup. per. d. l. in uerbo in effectu. quia licet prin. dicte. l. per subsequencia corrigatur tamē non corriguntur rōnes & arg. que sumuntur ex ea. & est rō predictorum quia uerba limitatiue apposita hnt indicere terminum quē non licet excedere ut. ff. de cōtra. empt. l. qui fundū uendebat. fm Bal. in. d. l. fi. intellige per sententiam ut dictum est in proxima questione.

Xxix. quero an donatio facta per defunctum possit insinuari per heredem? Rñdeo cum donatio non insinuata nō sit nulla ut dictum est in. xxvii. q. Res donata effecta est heredis unde ut donata a defuncto insinuari non posset: qz qui potest donare potest insinuare ut. l. in hac. de dona. sed defunctus nō potest donare: ergo nec insinuare qz ius insinudi non est hereditarium sicut neqz ius donandi.

Xxx. quero an contractus qui insinuantur possunt esse manu diuersorum notariorū uidelz instrumentū manu unius notarii & insinuatio manu alterius? Rñdeo sic cuz sint actus sepate et tempore diuerso fieri possunt ut. l. fi. §. p. nul. C. de dona. ante nupt. & dictum est in secūda. q. instrumentū tamen uel insinuatio non possent scribi manu diuersorum: qz tunc scriptura nō fertur munda s; suspecta. tex. est in auten. de trien. & sem. §. qd sepe. fm Bal. in. d. l. contractus plus subdens q nō solum scriptura debet esse munda sed etiam charta in qua scribitur. unde ppter uilissimum & immundā chartam scriptura est suspecta fm Guil. allegat glo. dicti. §. sepe. fm Bal. ad hoc glo. dicte. l. cōtractus super uerbo immundū. dicens q charta debz esse munda. i. sine uituperatione.

Xxxi. quero an quilibet notarius possit de insinuatione rogari? Rñdeo sic cū sit actus uoluntarie iurisdictionis ut dictum est in. vi. q. sicut quilibz potest esse iudex ut dictum est in. iiii. q. nisi certus sit notarius deputatus: qz tūc alii notarii nō possent ut no. Bal. i. l. ii. C. quō & qñ iu. etiā de cōsensu partium ut no. Bal. C. de testa. l. testamenta omnia. & C. de spor. l. i. sicut de iudice dictum est in. d. xii. q.

Xxxii. quero an insinuatio possit probari per testes? Rñdeo non cū requirat scripturaz ut scripsit Bal. C. de eden. l. is apud quē

nisi testes probarent fuisse i scriptis celebratum fm eundem. C. de re iudi. l. gesta.

Xxxiii. quero qualis pbatio requiratur cōtra instrumentū insinuatū? Rñdeo refert utrum uelit quis redarguere cōtenta in instrumento & requiratur scriptura aut quinqz testes. C. de testi. l. testium. & auten. ibi posita. & l. fi. C. de arbi. Aut quis uult pba re aliquid compassibile cum instrō ut se soluisse uel expendisse: & ex hoc opponere exceptionem cōpensatiōis: & tunc nulla lex phibet probationez testium. unde emphiteota potest probare solutionē canonis per testes et reus condemnatus satisfactionē per testes idoneos: qz in dubio stamus regule ut no. in l. omnis diffinitio. de re. jur. & hoc in scriptura legili: ut ita dixerim seu in cōtractibus requirentibus scripturam de iure. sed si requiritur scriptura ex partium cōuentione: tunc non pōt probari nisi per scripturā seu quicqz testes fm formam dicte. l. testium. fm Bal. sic dicentē in. d. l. testium. Confessione autem & iuramēti delatione probari posset fm Bal. in auten. sed nouo iure. C. si cer. pe. Et p hec fiat finis prime pti pntis tractatelli

Et uenio ad secundā partez nō minus uilem que donationes seu contractus insinuari debeant.

Trigesimoquarto quero igitur q requirunt insinuationem? Rñdeo testamenta. C. de testa. l. testamēta. & l. cōsulta analia. i. auten. de defen. ciui. §. nulla. col. iii. in auten. ut nulli iudic. §. & hoc peruenit. col. ix. quorum insinuatio pertinet ad aperturā & publicationez ipsorum de qua nō agit presens opusculum ponit eam Bar. in. l. i. et. ii. ff. quēadm. testa. aperi. & Bal. C. de testa. l. publicati. sed aperto & publicato testamēto seu scripto & publicato manu publici notarii nō est opus alia insinuatione nisi ex forma statuti requiratur de qua agit pns opus. Contractus autē excepta donatione insinuationem nō requirunt. C. de fi. instru. l. contractus. nisi id agatur inter cōtrahentes ut. d. l. contractus. & in auten. de instru. fide & cau. §. si uero nihil. uer. de quibus licebit. et dictum est in. xvi. q. sic neqz requirunt scripturam. C. de pac. l. pactum. C. de transac. l. siue apud acta. ff. de pigno. l. cōtrahitur Fallit in casibus ibi no. & plenius in. c. i. d. censu. li. vi. in glo. nota casum & super ea p

doc. Donatio autem requirit insinuationem si excedat quingentos solidos hodie. C. de dona. l. pe. §. fi. Fallit si donetur in redemptionem captiuorum uel a matre militum donetur militibus uel alicui donetur in refectione domus. C. de dona. l. pe. Item si donat Imperator uel ei donetur C. de dona. l. sancimus. & autem. ibi posita et in autem. de non alii. §. si minus. et. §. v. & in autem. ut si. pig. §. fi. coll. v. & in aliis casibus subsequenteribus. ad hoc quod non. Azo. in summa. e. ti. de dona. §. la autem. & Hosti. in summa. e. ti. §. quod donatio. in pri. & glo. ista e. §. sed ratio. et. C. e. ti. l. pen. quod autem dixi si donet Imperator uel ei donetur non subici legibus nec quantum ad insinuationem nec quantum ad capacitatem personarum ut. C. de do. inter uir et ux. l. pe. Multis uidetur quod hodie reges in regnis suis & fecerunt uicem Imperatoris obtineant idem sit in illis dicendum: et eo amplius in his qui non recognoscunt imperium secundum Io. an. in ti. de instru. §. porro uer. donatio. in add. in fi. et quod ipse scripsit & uer. fig. c. sup quibusdam super uer. regum. & de re iudi. cum tunc in glo. maguer. s. nunc quid reges. ad hoc quod scripsit Barff. de publi. i. si publicani. ubi autem donatio non excedit quingentos solidos non exigunt scriptura seu insinuatio nisi conuenerit inter eos ut fiat in scriptis uel insinuetur. C. de dona. l. donatio siue. §. in conscribendis. & quod ibi non glo. sup uer. o. et. l. in donationibus. §. i. e. ti. forte idem et si fiat in filium a patre emancipatum infantem. C. de dona. l. si quis emancipatum. Si fiat in coniunctas personas ut. eo. ti. l. data. §. Az. in. d. ti. de dona. l. si quis in emancipatum loquitur quando agitur quod donatio fiat in scriptis ut ibi non. in. ii. glo. & similiter loquitur. l. data: ut ibi uidetur in glo. ii. et. l. contractus. de fide instru. in glo. iii.

Xxxv. quod quod donatio excedens quingentos solidos insinuationem requirat: Ratione donationum alia simplex: alia ob causam. Simplex est donatio proprie. sed donatio ob causam non est proprie donatio ut. ff. de dona. l. i. p. tota. l. et. l. aristo. & l. hoc iure. §. i. & §. fi. siue donatio simplex fiat pure siue in die uel sub conditione cuius euentus non respicit donantis comodum uel perfectum quod tunc non foret simplex sed ob causam ut. d. l. i. §. i. ff. de dona. in gl. quod incipit cuius intuitu. et dicit Azo in summa. e. ti. uer. quod sit. donationum diuisio & Hosti. e. ti. in summa. §. quot eius spes. uer. i. et. ii

sola igitur simplex & propria donatio siue sit pura siue in die uel sub conditione excedens quingentos solidos insinuationem requirit ut. l. sancimus. in pri. iuncta. i. glo. in autem. ut fructus fi. §. illud. iuncta ul. glo. col. ix. & autem. eo de cursu. de dona. an nup. in sumpta qua ratione sponsalia largitus proprie sumpta. i. donatio quam sponsus sponse facit uel est cum sit simplex in sit conditio tacite. i. si matrimonium statuitur iuxta non. C. de dona. an nup. & l. cum ueterum et. l. si a sponso in sinuari o. si summam excedat. Quid autem in dote & donatione propter nuptias dicam in. xxxvii. q. et clarum donationem celebrari posse pure in die & sub conditione ut l. donatio siue. C. de donatio.

Xxxvi. quod an donatio causa mortis insinuationem requirat: Ratione ut per Bar. in. l. donatio siue. de dona. in prin. et bene quod est casus in. l. fi. C. de dona. causa mor.

Xxxvii. quod cum dos sit donatio. C. de dona. an nup. l. fi. et donatio propter nuptias detur propter dote ut ibi an requirat insinuationem Ratione dos indistincte non requirit insinuationem siue detur a muliere siue a patre siue ab extraneo ut. C. de dona. an nup. l. fi. et. C. de iur. dot. l. fi. §. ii. esto quod quando datur ab extraneo ex parte uxoris sit titulus lucratiuus seu simplex donatio. nam ex parte uiri est titulus onerosus seu donatio ob causam ut. ff. quod in fraude. l. fi. §. cum a socero. et. d. l. fi. in pri. iuncta glo. i. C. de iur. do. quod uiro datur dos pro oneribus matrimonii. C. e. ti. l. pro oneribus a quocumque detur. Donatio autem propter nuptias omni insinuationem requirebat ut. d. l. fi. C. de dona. an nup. et. d. l. fi. §. similiter modo de iur. do. et. l. sancimus. in prin. de dona. nisi quando fiebat nupture minori. xxv. annis. C. de do. an nup. l. minoribus. et. d. l. sancimus §. his insuper. et si pacta dotalia fiebant de donatione lucranda porrigebatur insinuatione ad uirum quo ad lucrum dotis si pacta dotalia lucro uiri cedebant ut. d. l. fi. §. similiter modo. de iur. do. hodie autem donatio propter nuptias specialiter sortitur naturam et insinuatione non indiget in autem. ut spon. lar. in prin. col. ix. nisi ritus uenerint pacta dotalia et ipsa pacta dotalia cedant lucro mariti ut in autem. ut fructus fi. §. illud. col. ix. uel sumitur autem. eodem cursu. C. de dona ante nuptias.

Xxxviii. quod iuxta predictam si sit obmissa insinuatione donationis propter nuptias et pacta

dotalia cedat lucro uiri utrum obmissio nocet marito ut nihil omnino lucretur an ut non lucretur ultra legitimam summam. Dic q. eo casu maritus lucretur per tex. dicti. §. illud. et dicte autentice eodem cursu. ubi hoc sentit ultima glo. et Cy. post Iac. de are. latius uult in dicta autenti. eodem cursu. in ultima questione.

Xxxix. quero constat pactum dotis lucrare de in totum uel in partem tenere si nulla donatio propter nuptias fuerit constituta mulieris negligentia ut in auten. dos data. i. glo. sed quid si nec. C. de dona. ante nupt. et maxime hodierno die q. donationes propter nuptias de consuetudine non fiunt ut in auten. equalitas de pactis conuen. in glo. sup. uerbo quantitate. et tenet Oddo. ut Bal. refert et sequitur in dicta auten. dos data. intellige tamen dictum pactum tenere si mulier predecebat ut non ff. de dote prelega. in prin. An ergo tale pactum insinuationem requirat? Bal. in dicta. l. si. C. de iure doti. dicit q. Azo dicit q. sic q. dos & donatio propter nuptias a pari iudicatur quantum ad uirum. Hugo uero dixit contrarium. & istud approbat Pe. & est speciale in dote ut dicta. l. si. uer. sancimus. nam si ille uer. intelligatur infra legitimam summam non habet dubitationem & frustra laborasset Iustianus fm Pe. & Cy. ut Bal. refert sed opi. Azo. & Hugo. non fuerunt in pacto sed in dote & donatione propter nuptias ut patet in dicto uer. sancimus. super uerbo indigere. quarum opi. Hugo. uerior est q. dos non requirat insinuationem si excedat summam ut dicto uer. sancimus. sed donatio propter nuptias sicut in uer. similiq. modo. & hoc tenet Cy. ibi in. ii. opi. q. pactum dotis lucrare ex parte uiri sine dubio requirit ut in d. auten. ut fratrum filii. §. illud. & auten. eodem cursu.

Xxxx. quero pone uir lucrari debet medietate dotis uel totam ex forma statuti muliere predecedente: An tale lucrum requirat insinuationem ut obmissa insinuatione tollat marito lucrum statuti si lucrum statuti excedat metam legalem uel statutariam? Respondeo Bal. in dicta. l. si. i. prin. dicit q. hec questio deciditur ex precedenti. nam cum statutum habet uim pacti ut ff. de pacti. l. item quia. et l. nec impossibile. si est uera opi. q. in pacto dotis lucrare requiratur insinuatio. Idem erit

quando per statutum debet lucrari: ad hoc q. dispositio legis redigitur ad intellectum pacti ut ff. de uerbo. obli. l. si ita quis. §. ea lege. Si uero esset uera opinio contraria q. in pacto expresso non requireretur: idem foret in tacito. Idem autem Bal. in auten. eodem cursu in si. format questionem: Si ex forma statuti instrumentum donationis debet insinuari an donatio propter nuptias & pactum dotis lucrare de insinuabitur. & dicit q. non: quia in dubio debet intelligi de donatione simplici ut l. si in uer. et non simplex donatio. C. de dona. ante nup. & quia contractus donationis ante nuptias habet singularem naturam ut dicta auten. ut spon. largi. in prin. et dicta autenti. eodem cursu. Item quia ista pacta collata sunt post mortem & nomine donationis non uenit simpliciter donatio confirmata post mortem ut l. filiusfamilias. §. sed omni. ff. de dona. et facit. C. de dona. cau. mor. l. si. fm Bal. in dicta auten. eodem cursu. in si. Primum dictum placet: quia donatio propter nuptias non requirit insinuationem ut in dicta auten. ut spon. largi. in prin. Secundum dictum non placet: quia pactum dotis lucrare de iure requirit insinuationem ut dicta auten. ut fratrum filii. §. illud. & auten. eodem cursu. et dictum est in. xxxvii. q. & sic lucrum statuti: ad hoc q. idem Bal. no. in. d. auten. dos data. dices q. sicut mulier nihil ex pacto si non sustinet onera dotis lucratur: idem sicut maritus nihil debet lucrari de dote si onera matrimonii non supportet ut ff. solu. matri. l. ab hostibus. §. si uir. siue loquamur in lucro statuario siue in lucro pacti: nam statutum q. ab aliquo pacto descendit pacti interpretationem recipit de decurio. l. i. lib. x. de regu. iur. l. nec ex pretorio. C. que sit lon. consuet. l. i. in glo. magna uer. tertii dicunt fm eum: cum sic in proposito statutum dotis lucrare reguletur fm pactum dotis lucrare ad hoc quod dicunt Bar. et Bal. in. d. i. C. de iof. doti tenentes lucrum statuti limitari p. l. hac edictali. C. de secun. nup. ut non uir possit lucrari ex forma statuti plus q. relictum fuerit uni ex filiis primi matrimonii cui minus est relictum sic in proposito lucrum statuti limitetur per legem requirentem insinuationem in donatione & maxime q. a statuto requiritur insinuatio ut dixit Bar. in simili in. l. i. §. et pui refert. ff. quod uir aut claz. concludens statutum omnes exceptiones

excludens limitari p aliud statutū speciale p mittens certas exceptiōes opponi: sic ī ppo sito statutū dotis lucrāde limitetur p statu tum donationis insinuande cū pactum dotis lucrāde sit simplex donatio & insinuationē requirat ut d. §. illud. et. d. autent. eodem cursu. nō obstat. l. filius. uer. sed enī. et. l. fi. de dona. cā mor. qui loquuntur in donatio ne que morte confirmatur. sed ī casu nostro nō cōfirmatur morte sed sub cōditione mor tis simpliciter defertur: & sic est simplex do natio sub cōditione facta que insinuationē re quirat ut dictum est in. xxxv. q. Sicqz lucrū statuti huiusmodi insinuari debz quod uerū puto quando ex forma statuti simpliciter de fertur sub cōditione mortis ut. d. §. illud. & d. autent. eodez cursu. secus si ob cām ut qz statutum deferret lucrū marito ppter one ra matrimonii uel ppter stipendia nuptiaruz seu alia onera qz tunc nō foret lucrū statuti simplex donatio sed ob cām & īpropria q̄ n̄ īdigeret īsinuatiōe ut dictū est ī. d. xxxv. q.

Xxxxix. quero an donatio facta ecclesie seu ad pias causas indigeat insinuari? R̄ndeo olim nō poterat donari sine insinuationē regu lariter ultra ducentos solidos: sed ecclesie po terat usqz ad quingentos. C. de sa. san. ecc. l. illud. quod hodie ē regulariter ut. l. si quis pro redemptione. §. fi. de dona. ut dictū est in. xxxiiii. q. nec ppter ea censetur cōcessuz qz donari possit ecclesie sine insinuationē usqz ad octīgētos solidos ut dicit glo. ī. l. sancimus. in prin. sup. uer. quingentorū. de dona licz in. l. illud. glo. dixit dici posse qz sic: sed doc. tenent glo. d. l. sancimus. qz augmēta tio nō est facta p noīa respectiua ut duplum uel triplū: qz tunc foret secus sed per nomīa simplicia s̄m Bar. in. d. l. illud. sed Spe. in ti. de instru. edi. §. porro. uer. ult. dicit ad pios usus ualere donationē sine insinuatione per. d. l. illud. q̄ dicit cōtrariū ut predixi & per. §. si minus. ī. autent. de nō ali. aut pmu col. ii. p. quē. §. Py. q. cxxiii. tenet donati onem factā ecclesie uel religioso loco tenere l3 excedat rōnez summe ex. d. §. nā si nō dif ferunt imperiū & sacerdotiū: & impio sine insinuatione donatur ut ibi & ī. autent. ut nō fiāt pigno. §. fi. col. v. & que paria sunt pa ria iura desiderant ut. C. de cōsti. pe. l. fi. d̄ pecu. l. ī bone fidei. & l. quotiēs. §. fi. er go idem in sacerdotio s̄m Io. an. sic dicentē

11
in. d. uer. ulti. in addi. Ad hoc qz due dantur regule. Prima qz lex impialis fauēs ecclesiis semp est requirenda nisi per sedē apostolicā reprobetur. Secūda lex impialis contraria ec clesie uel ipsam impugnans nunqz est admit tenda nisi per sedem apostolicāz approbetur Colligūtur hec ex lectis & notatis. x. di. c. i. et. ii. per totā. xxvii. di. siquid et. c. se. de priui. c. ii. de no. op. nūc. c. i. s̄m Hosti ut Io. an. refert de solu. his qui. sup. uer. p bandū. uer. sed querit tpe. Host. cū ergo lex insinuationē requirens sit ecclesie minus fa uorabilis: ergo cōtra eā nō recipiēda ad hoc de cōsti. c. ecclesie sancte marie. & quod ibi plene examiatur per doc. presertim. d. An. de bu. reprobantes dictū Bar. dicentis in. l. cunctos populos. statutū disponens qz testā insinuentur ligare ecclesiā: qz nō tenet statu tum inferioruz etiā quo ad comodū ecclesia rum iuxta plene scripta per doc. modernos in predicto. c. ecclesia sancte marie. in. c. qz clericis. de fo. cōpe. & per Bal. ī. autent. cas sa & irrita. de sa. san. ec. puto igitur donati onem ecclesie factā seu in pios usus insinua tionem non requirere l3 glo. in. l. sancimus uet. alias uoluerit contrariū. & Cy. in. d. l. illud. ubi Bar. tenet insinuationē nō requiri ad hoc qd̄ plenius & generalius dico ī. l. v. q.

Xxxxii. quero quid si donetur amico uel cōsanguineo amore dei an donatio indigeat insinuatione? Concludo qz aut cā pietatis cō gruit p̄sone aut nō: aut dubitatur. Primo ca su nō insinuatur qz cū coniuncta p̄sone est ī in necessitate magis ad eā misericordie cā pre sumūtur affectus. C. d̄ cap. l. liber captus. Secūdo casu necessaria est insinuatio ut dicit glo. in. d. l. illud. de sa. san. ecc. Ultimo ca su oz recurri ad iudicē qui hoc declaret ar. l. si. filie. ff. de le. iii. s̄m Bal. sic dicentē seu tenentē in. d. l. illud. in prima q̄ne qz ex eo procedit: qz regulariter donatio d̄z insinuari nisi ad pias cās. unde adiectio talis cause pre sumitur in fraudē legis adiecta. ff. de uul. et pupil. l. si is qui. & quod ibi no. et. ff. de p̄ ba. l. qui testamentū. secus si fieret donatio ecclesie nō indigenti amore dei uel religioso cōsanguineo amore dei. nam nō est īpedimē to ecclesie uel religioso locupleti relinquere amore dei: qz pia cā cōsideratur absqz cōside ratione p̄sone ut no. Spe. in ti. de instru. edi §. nunc uero aliq̄. uer. et scias qz inter relicta

qui signatur. l. xiii. uer. Ioan. and. reprobare
opi. Nic. de ma. dicētis relicta p fore factis
non cenferi ad pias causas quādo relinquitur
personis non pauperibus maxime cōiunctis
puto amico uel uicinis. nam ut dicit nō con
sideratur quare testator dixit se legare sed cō
sideratur cui legat: allegat. d. l. illud. insti.
de lega. §. longe magis. C. de fal. cau. adiec
te. per totuz. quod non placet Io. an. ibi q̄
ponit contradictorium cum negari non pos
sit causam ponderari cum de pia causa loqui
mur ad hoc q̄ relictuz. ad pias causas tenet si
ne expressione persone quia cenferetur factum
deō s̄m eum in ad li. omne enim relictum p
anima ad pias cās esse cenferetur ut dicit Spe.
in dicto uer. & scias. in fi. & no. ff. de le
ii. l. si quis titio. nisi sit color presumptus di
cit ibi Bar. qui presumitur quādo regulariter
actus est prohibitus alias non: per que patet
q̄ si donaretur locupleti pro anima & hoc cō
staret non foret locus insinuationi quia illud
relictum deberet in piaz cām conuerti ut hoc
uoluit Bar. in locis superius allegatis.

Xxxxiii. quero an remissio usurarum fu
turi temporis sit donatio & insinuationeꝝ re
quirat: Rñdeo est donatio & insinuationem
nō requirit. ff. de dona. l. modestinus. Sed
que est ratio: dicit glo. ibi quia spectatur sin
gule summe singulorum temporum. ar. C.
de dona. l. sancimus. §. si. et facit. ff. e. ti.
l. in diebus. §. ex rebus. Idem eadem rōne
dicit glo. in. l. si quis obligatione. ff. de re
gu. iur. Idem si remittantur usure predicte
dicunt dicte glo. per eandem rōnem. C. de
usuris. l. usure. s̄. tex. dicte. l. modestinus
non ponderat hāc rōneꝝ sed simpliciter uult
remissionem usurarum insinuatione non in
digere siue usure debeantur pro tempore siue
per unum tempus & constat usuram unius
temporis summā insinuationē taxatā excede
re si ponis sortē usure excedenti correspōde
tem. & de ipsa loquitur. l. modestinus. Rō
igitur est odium usuraruz quod sentit Bart.
duz summat dictū. l. & Bar. uult expresse in
dicta. l. illud. in. vi. qōne. Qua ratione dicit
idem in remissione penaruz ibi et in. l. si mu
lier. ff. de conditi. ob cām. unde siue fiat re
missio usurarum pluriuz temporū uel unius
futararum uel preteritarū summā taxatam ex
cedens insinuationem nō requirit odii rōne
an autē ratio glo. procedat in remissione sor

tis dicam in. xxxxi. q. & an remissio sortis
requirat insinuationem dicam in. xvi. q.

Xxxxiiii. quero an tacita donatio insinu
ationem requirat: Rñdeo sic ut. l. si. in prin
de iure dot. per locum a speciali ubi hoc tē
bar. q̄ si soluis creditori tuo animo donādi ti
bi. hec tacita donatio insinuationeꝝ requirat
ut ibi. et. ff. d. noua. l. si quis delegauit. idē
quādo soluitur indebitum omni iure utroq̄
sciente: quia cum sit donatio insinuationem
requirit. C. de contrahen. emp. l. si donatio
nis. ff. eo. ti. l. nuda. et de reg. iur. l. imagi
naria. ubi inspicitur cum ab utraq̄ parte ē i
tellecta secus si recipiens putaret cām sub
esse quia tunc non posset intelligi donatō q̄
non consentit. ff. de dona. l. absentis. & ar.
l. liberi hominis. ff. de contrahen. empti.
s̄m Bar. ff. d. dona. l. et generaliter. cuius p
errorem dati repetitio est eius consulto dati
donatio est. l. cuius per errorem. de reg. iur.
et insinuationem requirit q̄ quando sit plene
ponit ibi glo. magna qua rōne soluens scien
ter naturaliter debitum non uidetur proprie
donare & insinuatione nō indiget. l. hoc iure
§. si quis seruo. ff. de dona. & no. in glo.
predicta. & Bar. uult in. d. l. i.

Xxxxv. quero an donatio remuneratoria
requirat insinuationeꝝ: Rñdeo si donans sit
obligatus iure actōis uel officii iudicis ad re
munerationē. clarum q̄ talis donatio insinu
atione non indiget quia non est simplex sed
ob cām ut. l. acquilius regulus. ff. de dona.
iuncta glo. que incipit: Que siue fuerit pro
missa siue uero non sit ad remunerationē ef
ficaciter obligatus sed solum ad antidota te
neatur & idem ut. d. l. acquilius. iuncta glo.
que incipit: Quia ob precedentem cām quaz
Bar. sic ibi intelligit. quia differentia est in
ter donationem & remunerationē ut. ff. mā
l. si uero non remunerandi siue sit remune
ratio de preterito ut. d. l. acquilius. siue de
futuro ut. l. si. C. de dona. ante nup. & au
ten. eodem cursu. ibi posita. & l. si. C. de
iur. doti. in prin. sola enim simplex donatō
insinuationē requirit s̄m eum ut dictum est
in. xxxv. q. de donati. autem ante nup. di
ctum est in. xxxvii. q. Bar. in. l. illud. C. d.
fac. san. eccle. Ex dictis Guil. & Bar. colli
git q̄ aut in instrumēto nulla est facta mētio
meritorum & tunc licet presumatur donari
ob merita. ff. pro socio. l. nec adiecerit. tñ

12
requiritur insinuatio. Aut in instrumēto do-
nationis fit mentio meritorum quia in eo di-
citur q̄ donauit pro bene merito & seruitiis
et tunc: aut sunt merita colorata que re uera
non precesserunt: aut dubitatur. Primo casu
requiritur insinuatio ut .l. iubemus. C. de sa-
fanc. eccle. Secundo casu refert: aut qualitas
meritorum cum donatione concurrat: et nō
requiritur insinuatio ut .d. l. acquilius. iun-
cta glo. que incipit Ob precedentem causa
Aut non concurrat quia est excessiuum pre-
mium sicut contingit quando pater donat fi-
lio quod procedit magis ex affectu q̄ ex cō-
dignis meritis: et tunc requiritur insinuatio
ar. glo. dicte .l. illud. Tertio casu aut in in-
strumento fit mentio certorum meritorum
in genere: et tunc per istud instrumentum nō
probantur merita quia ista incertitudo gene-
rat obscuritatē. ad hoc quod no. C. de coll.
.l. si donatio. de inoffi. testa. autent. unde
si parens. de castren. pecu. l. si forte. Aut ī
instrumento fit mentio meritorum in specie
et tunc stabo instrumento ut .d. l. acquilius
Hoc ultimum non placet quia uerba enunti-
atiua pro bonis meritis & seruitiis siue in
genere siue in specie merita deducantur: tūc
probant quādo proferuntur ab eō qui potest
donare nullis meritis precedentibus alias nō
ut dicta .l. si forte. ubi hoc tenet Barto. &
Bal. in dicta .l. si donatio. alias finalis foret
uia ad concludendū insinuationem dicendo
q̄ donat quia liberauit eum a latronibus uel a
morte quo casu insinuationem donatio non
requirit quia non est simplex sed merces exi-
mii laboris qui extimationem non recipit ut
ff. de donati. l. si pater. §. i. uel alias causas
non exprimendo. Non obstat .l. acquilius
quia ibi constabat nec dubitatur q̄ in eo Stra-
tus non fuisset preceptor acquilii reguli: sed
dubitatur an donatio sibi facta ob remunera-
tionē magisterii insinuationem requireret
Et dicitur ibi q̄ nō. ad hoc probatio merito-
rum ē de substantia quādo insinuatio requiri-
tur ut dicit Bal. in .l. i. ne lice. potē. firmās
dictum Bar. in .l. per diuersas. C. mand. er-
go eorum probatio est necessaria uolenti insi-
nuationem.

Xxxxvi. quero an liberatio requirat insi-
nuationem? Respondeo distingue ut colligā
dicta doctorum. Aut liberatio est gratuita:
aut non: aut dubitatur. Primo casu insinua-

ri debet quia ē donatio ut no. in .l. si quis ob-
ligatione. ff. de reg. iur. & Bar. tenet in .l.
modestinus. de donat. in principi. quem Bal.
ibi sequitur in .vi. questione qui loquuntur eo
casu quo liberatio est facta ex causa donatio-
nis. Secundo casu non eget insinuatione: q̄
non est donatio ut no. in .l. i. ff. qui. mod.
pig. uel ypo. solua. nec remissio pignorum
quia non est donatio non indiget insinua-
tione. Tertio casu Io. an. in ti. de instru. edit.
§. porro. uer. ultimo. in addit. in uer. sed
quid si debeas tene idem q̄ liberatio simpli-
citer facta non requirat insinuationem: quia
cum liberatio possit esse gratuita & non gra-
tuita etiam si fiat per pactum dicenti eam gra-
tuitam incumbit onus probandi sm eum q̄
ultimum uult etiam Bar. in .l. i. ff. de tran-
per. l. contra iura. §. si. ff. de pactis. & .l.
.iiii. §. nunc de effectu. ff. de libe. leg. do.
Anto. in quodam suo consilio quod incipit
In dei nomine & sue matris pro parte nega-
tiua q̄ non audiatur dicta soror & ce. In du-
obus primis casibus dicit ut supra. hoc uero
ultimum dicit si ista remissio debiti fiat per
uerba directa: puta libero te seu remitto debi-
tum. & tunc est ista mera donatio & debet
insinuari. & ita intelligit .l. si inter. C. de
solu. et glo. i. d. l. si quis obligatōe. & hoc
nisi sint presumpt. ones in contrarium: quia
ideo remisit quia debitum non erat liquidū
aut non habebat probationes in promptu.
& ita intelligit glo. d. l. contra iura. §. si fi-
lius. Si uero remissio fiat per uerba indirecta
& tunc nō est donatio ut ff. de pactis. l. ta-
le pactum. in prin. ubi Bar. dicit q̄ aut remi-
tatur debitum liquidum: & tūc est donatio
& requirit insinuationē. & iterū dicit Bar.
per. d. l. si inter. Aut non est liquidum: &
tunc nō est proprie donatio ut dicta .l. si cō-
tra iura. §. si filius. Aduerte puto liberatio-
nem requirere insinuationē nisi probetur cā
ex qua sit facta sicut donatio ob bene merita
nisi probetur ut dixi in proxima. q̄. nam &
si liberatio teneat sine causa ut dicta .l. tale
pactum. in prin. Id uerū si fiat ab eo qui po-
test donare alias sine causa non ualet ut .l. i.
C. de apo. publi. li. x. ubi per illuz tex. hoc
dicit Bar. Sed sine insinuatione quis donare
non potest. ergo nec liberare cum liberatio
sit donatio. ff. de cond. ob cām. l. si mulier
Non obstat quod dicit Bar. in dicta .l. i. de

transit. & alia allegata in cōtrarium: q̄ loquū
tur q̄ fit remissio seu liberatio ab eo qui do
nare pōt uerbi gratia infra summā taxatā a iu
re q̄ tunc simplex remissio non cōcludit ne
cessario donationē cū possit esse nō gratuita
ut dictum est. Fateor tñ q̄ si fieret remissio
debiti non liquidi ad ipsam eneruandā oport
eret liquidari debitum ut constet excessu de
excessu. Nō ob. l. modestinus. de donat. q̄
imo illa. l. pbat q̄ remictere est donare duz
dicit modestinus respondit creditorem futu
ri t̄pis opas remictere & minuere pacto pos
se nec in ea donatione & ce. & sic remictere
& minuere appellat donare. & l̄ in casu illi
us. l. insinuatio nō requiratur hoc non est ex
eo q̄ remictere nō sit donare sed odio usura
rum ut dixi in. xliii. q. uel q̄ ibi spectantur
singule summe singulorū temporū s̄m glo
d. l. & d. l. si quis obligōne. quod tñ non
placet ut dixi in. d. xliii. & p̄xima. q. repli
cabo: nisi ergo cōstet de cā liberationis non
gratuita liberatio insinuationem requirit &
hoc uoluit Bal. C. de colla. l. pactū. in. xvii
q. ubi cōcludit q̄ liberatio facta: q̄ sic uoluit
& sic sibi placuit: siue dicimus q̄ dicta uerba
importent cām siue nō insinuationē requirit
& sic generalis liberatō siue fiat cū dicta cā
siue simpliciter insinuanda est l̄ generaliter
debeat intelligi. ff. de pact. l. emptor. §. lu
tius s̄m eū. Idem in liberatione p̄ acceptilatī
onem que requirit insinuationē q̄ cū accepti
latio p̄bet presumptiue pecuniāz nō numerā
tam presumitur liberatio gratuita. i. donati
onis cā facta s̄m Ang. in. l. si acceptilatum
§. inter. ff. de accept. & t̄ Io. de pla. eum
referendo insti. qui. mo. rolli. obli. §. item
per acceptilationem.

Xxxxvii. quero pone remiccto tibi mille
floreos quos mihi debebas ex diuersis cau
sis & obligōnibus diuersis t̄pibus factis. an
insinuatio requiratur. Bar. i. l. modestinus
in prin. per rōnem glo. q̄ ideo ibi nō requira
tur insinuatio q̄ spectantur singule sume sin
gulorum temporū t̄z q̄ nō quē Bal. sequitur
in. d. l. illud. q̄ liberatio est correlatiuū ad
obligōnem: unde tot sunt liberationes quot
sunt obligōnes que precesserunt p. d. glo.
& per no. in. l. in edibus. §. ex rebus. e. r.
nec ob. q̄ lex cōsiderat unitatē actus non di
uersitatem rerū donatarum ut. l. sancimus.
§. si quis aut. de dona. q̄ id est uerum in do

natione simplici nō in donatiōe correlatiua
s̄m Bal. in. d. l. illud. in. vi. q. sed cū ratio
glo. qua mouetur nō procedat ut dixi i. xlii
q. & diuersitatis rō nō appareat inter remis
sionem correlatiuum & donationem pluriū
rerū & plurium obligōnuz & liberatio sit do
natio & insinuationē requirat maxime ex cā
donationis facta ut dictum est in. p̄xima. q.
plus placet mihi q̄ remissio premilla insinu
ationem requirat. naz si liberatio unius sum
me requirit insinuationē: ergo & liberatio
plurium eodem t̄pe facta. q̄ unitas t̄pis idē
operatur quod unitas rei seu obligōis dona
te ut. §. si quis autem. ad hoc quod dicam
in. l. vii. questione.

Xxxxviii. quero utruq̄ confessio in iudi
cio facta sine cā requirat insinuationē? Respō
deo non duabus rōnibus. Prima q̄ nō oritur
actio ex donatione sed actio in factuz ex ista
cōfessione. C. de re. cre. l. actori. Secundo
posito q̄ esset spēs donationis est donatio in
cidēs seu emergēs: & iō quilz est iudex cōpe
tens. C. de iudi. l. quotiens. & facit p̄ predi
cta in auten. de non ali. §. sancimus. col. ii.
s̄m Bal. i. d. l. illud. in. pe. q. per quod etiā
dicit q̄ illa incidens donatio de qua loquitur
l. censualis. C. de dona. non requirit aliā in
sinuationē q̄ pro insinuata habetur ex quo
apparet in archinio publico ut no. i. l. ē pre
tor. C. de oī agro. de ser. li. x. s̄m eum dic
q̄ si sit donatio q̄ fit animo donādi talis cō
fessio in iudicio non requirit aliam insinuatī
onem ut. l. quidam in iure. de dona. ubi hoc
p̄ illum tex. t̄z Ia. de are. & Bar.

Xxxxix. quero an renūtiatio future suc
cessionis facta p̄ filiam dotatā patri cum iura
mento insinuationē requirat? R̄ndeō nō q̄
talis renūtiatio obuiat iuri querendo q̄ nō
indiget insinuatione secus si renūtiaret suc
cessioni quesite s̄m Bal. in. d. l. illud. quod
ultimum expeditum est in. xly. q.

Quinquagesimo quero an donatio in pre
mium emancipationis insinuationē requirat
R̄ndeō non quatenus capit legitimā filii su
pra legitimā sic si id quod supra legitimā do
natur summā legis uel statuti excedat ut no.
Spe. in. ti. de dona. §. i. uers. quid si pater.
& t̄z Cy. i. l. ut liberis. C. d. colla. & Bal. i.
l. illud. q̄ talis donatio non est ob cām s̄m
doc. in. d. l. ut liberis. & Spe. in. d. uer. si
pater. & causa emancipationis est motiua nō

necessitatis & sic requirit insinuationem s^m Guil. in .l. si tibi .si cer. pe. & refert & sequitur Bal. in .d. l. illud. & allegat .l. donatio siue .de dona .ubi in donatione in qua apponitur modus uel cā requiritur insinuatio si excedat summā legitimam quod intellige si modus uel causa non respiciat donātis cōmōdum ut dictum est in .xxxv. q. etiā si cōmōdum sit obligatoriu^z solum ppter antido^{ta} seu remuneratori^z ut dixi in tali qōne :

Ad predicta bene facit .l. si quis emancipatus C. de dona .ubi donatio in emancipatu^z insinuationem requirit si excedat summam : nec distinguit illa .l. an fuerit facta in premium emancipationis uel non :

L. i. quero an donatio que incipit a traditione insinuationem requirat Bar. in .d. l. modestinus .ff. de dona .dicit q^d sic ut patet ex tex. .l. sancimus .§. i. & .l. pe. in prin. C. de t^{ib} : non obstat .l. pure .§. si dona .ff. de excep. doli . quia ibi ideo repellitur exceptio quia non restituebat expensas :

atque

L. ii. quero de qōne que fuit de facto ut refert Io. an. in ti. de instrum. edi. §. porro . uer. ultimo . in addi . mag. uer. fuit etiā alia questio de facto . duo fratres habentes bona paterna & acquisita contractum talem inter se fecerunt quia eorum quisq^z donauit alteri omnia bona paterna ut : scilicet supuiuentis uel eius liberi habent omnia illa bona decedētis sine liberis : mortuo uno sine liberis & sic existente conditione opponebatur superstiti contractum illum fuisse donationis & sic nō ualuisse q^z nō fuerat eius facta insinuatio cū bona illa paterna excederent quantitatem insinuationi taxatam a quo allegabatur etiam ipsos fratres uerbo donatio usos fuisse in cōtractu : ergo sic sensisse uidentur .ff. de sup. pelec. lega. .l. labeo . p hac parte inducebatur .l. donari .ff. de reg. iur. ubi dicitur illud donari quod nullo cogente iure conceditur & hoc fuit tale ergo & ce. Contrariū fuit iudicatum p .l. licet . C. de pac. & quod ibi nō . & per .l. i. ff. de dona . cum enī hic quisq^z fratrum consequi posset comodū & ad hoc tendebatur . ergo non est donatio sed est pmissio quedā ab honesta causa facta ne patrimonium transeat in extraneos ut in predicta .l. sicut nec dicitur donatio cum remuneratio nis causa datur . e. ti. .l. acquilius . neq^z uide tur ex testamento capere is qui tantu^z eroga

turus est quantum recipit ut .ff. de lega. .i. .l. ciuitatibus . §. si . pone casum cū testator fū dum ualentem centum mihi legauit si centū dederō . Non obstat q^d de nominatione illorum fratrum dictu^z fuit . s. q^d donabant quia ueritatem que naturaliter inest rei nominatō non immutat etiam si specialis sit patet in cle. ultima de sent. excom. ubi concor. patet ut ff. de castren. pecu. .l. si forte . cum concor. ff. loca. .l. si uno . in prin. & de prescriptis uer. .l. insulam . & quod uidetur de uerbo . si gni . c. preterea . Ad .l. donari respōdetur q^d non intelligit omnino id donatum intelligi quod ius dare non cogit quia s^m id sequeretur q^d omnes contractus qui sunt uoluntarii forent donationes facit . C. de iure deliberā . l. nec emere . C. de actio . & obliga. .l. licet . in telligenda est igitur rubrica priuatiue ut id nō sit donatio ad quod cogit necessitas . ff. de adimen. lega. .l. rem lega. in fi. & de lega. .ii .l. unu^z ex familia . §. i. s^m Io. an. sic dicē tem in preallegato loco . hoc idem consulendo tenuit do. Angel. in consilio quod incipit : Visis instrumentis predictis . de quo feci mentionem in .iii. questione ar. .l. acquilius . cum sua glo. & etiam quia leges loquentes de insinuatione debent intelligi de ppria donatione non autem de impropria ut .l. eū qui nauem . ff. de exer. sed hec donatio cum sit mutua quarum una est causa alterius ut in simili dicit tex. in .l. & hec distinctio . ff. loca . ergo debet iudicari improprie ut .l. i. ff. de donatio . & per consequens insinuationem non requirit . Idem tenet Bal. in .l. sancimus . C. de donati . Non obstat .l. si §. si miliq^z modo . cum autenti . eodem cursu . ibi posita . C. de donatio . ante nupti . ubi donatio propter nuptias facta per maritum debet per eum insinuari non obstante q^d contēplatione partis dotis que ex pacto lucrari debet ex titulo donationis facta fuerit : quia ibi est casus specialis exorbitans a iure communi : ergo non contrahendus in consequentiā .l. si uero . §. de uiro . ff. solu. matri . & est glo. in .c. in fidei fauorem . de hereti . li . vi . scdm do. Ange . in dicto consilio . sed certe pacta dotalia quando cedunt lucro mariti debent insinuari per generalem regulam requirentem donationes insinuari non iure speciali : quia dicta autem emanauit ad restringendum insinuationem non ad dilatandum . ius

rubrica de ista rubrica priuatiue

eniz speciale inducitur ibi ex parte mulieris quia quando pacta dotalia cedant lucro mulieris insinuationez non requirunt de iure speciali: secus autem si cedant parti mariti quia tunc requirunt insinuationem ut de iure cō requirunt. tamē teneo lopi. antedictam: & respondeo ad dictā autem. q̄ pacta dotalia nō sunt mutua seu correspectiua ex partium cō uentione sed de iure cōmuni ut in autē. dos data. C. de dona. ante nup. & ī autem. equalitas. C. de pac. conuen. eo enim ipso q̄ alter coniugum paciscitur lucrum in dote uel donatione propter nuptias in alterum conuentū esse intelligitur ex dispositōe iuris ut dictis iuribus p̄. & propterea quo ad paciscentes pacta dotalia sūt simplex donatio l̄ ex dispositione iuris efficiantur mutua: ideo si cedāt ex parte uiri indigent insinuatione pro iure cōmuni ut. d. autem. eodem cursu. si cedant ex parte mulieris non de iure speciali ut ibi & ex to. q̄ pacta dotalia forent mutua quia alterum succedit loco dispositionis iuris cōmunis: & sic eandem naturam capere debent l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis caut. nec pōt dici pactū mutuū ex eo q̄ altero paciscente statim in alio factuz censeatur de iure & sic ob causam quia quod uenit ex dispositione iuris non reddit donationez ob causam seu causalem quod patet quia donatarius de iure obligatur ad antidota. l. sed si lege. §. consuluit. ff. de peti. here. & tamē dicitur donatio simplex ut. l. i. ff. de donat. rursū in dicta autem. pacta dotalia non sunt mutua sicut non sunt mutua dos & donatio p̄pter nuptias que sunt principalia nam dos non datur propter donationem propter nuptias sed propter onera matrimonii. C. de iur. dot. l. pro oneribus. licz donatio detur propter dotem ut. d. l. si. §. sancimus. de dona. an nup. & no. in. d. autem. dos data. in prima glo. & sic pacta dotalia non sunt mutua cum nō habeant diuersos respectus. uerum cū hodie donationes huiusmodi non sint in usu ut no in autem. equalitas si maritus pacisceretur de lucrando dotem uxore precedēte & uxor pacisceretur de lucrando tantum ubi uir prederet tunc ista pacta mutua forent cuz ambo ex conuentione procederent & insinuationē requirerent pei ea que supra dicta sunt in hac questione.

Liii. quero pone ex forma statuti debeat

insinuari omnis contractus minorum an donatio & transactio debeant insinuari: Rñdeo sic ar. l. contractus. C. de fid. instru. ubi donationes & transactiones contractus appellat ad hoc quia uerba generalia debent accipi generaliter ut. l. ii. C. de consti. pecu. non obstat glo. i. dicte. l. cōtractui. que dicit q̄ donatio & transactio improprie dicuntur cōtractus quia talia statuta que iure gentium non refragantur sed tendunt ad executionem consensus: & quo adiuuant ius gentium late interpretantur pro fundamento bone fidei qđ est late censenduz in omni eo quod bonū & equū est insti. de contrah. emp. §. i. & ii. & per totum. Sed statuta contra ius gētium refragantur & non tendunt ad executionē consensus sed in contrarium sunt stricte interpretanda & restringenda ad significatum quem dat diffinitio legis ut. ff. de uer. sig. l. uerba gesserunt. & p̄pterea si de quolibet contractu debet solui gabella non debet solui de donatione & transactione s̄m Bal. sic ī effectu concludentē in. l. contractus. post p̄ri C. de fi. instru. Constitutio tamen prouincie marchie anconitane insinuationem requirens in alienationibus minorum ut tollat hec dubia expresse prouidet q̄ donationes alienationes remissiones cēsiones quietationes & ce insinuentur. testamenta autem stante dicto statuto non debent insinuari s̄m Bal. C. de testa. l. testamentum.

Liiii. quero pone ex forma statuti testamentum debet insinuari infra sex menses alias est nullum ipso iure. heredes insinuant testamentuz an profit legatariis: Rñdeo dicit Bar. in. l. si. §. similiq̄ mō. C. de iur. dot. uidetur q̄ sic quia insinuatio facta ab uno p̄dest ei ad quem donatio porrigitur per consequentiam ut. d. §. similiq̄ modo. ubi insinuatio donationis propter nuptias facte mulieri nupture ab extraneo porrigitur ad uirū quo ad tacitam donationem que ei fieri intelligitur & quo ad pacta dotalia si cedāt lucro mariti sic insinuatio istius facta ab herede porrigitur ad legatarios quia testamentum respicit principaliter heredes legatarios per consequentiaz quod patet quia legatarii possunt eē testes in testamēto. sed heredes uolētes huic prouidere insinuant quantum pro se facit q̄ an possit cogitatis. hec sunt uerba Bar. ī. d. §. similiq̄ modo. quod ibi Bal. non firmat

quia si ibi est speciale in donatione propter nuptias: ergo in contrarium est ius commune secundum eum. Aduerte dictum Bar. quod insinuatio facta per heredem porrigatur ad legatarios uerum est aperta ratio quia insinuatio fit soluz a donatore nec requirit citationem uel presentiam donatarii cui directo acquiritur fortius cui prosequens ut plene dictum est in .iiii. questione & probat tex. in dicto. §. similiq; modo. ubi insinuatio fit ab extraneo donante mulieri nupture propter nuptias sine presentia nupture uel mariti & porrigit effectum suum ad ad mulierem & ad uirum sicut insinuatio facta a donatore porrigit effectum suum quo ad omnes ut .l. in hac. C. de dona. & in hoc nulla est specialitas. & si dixeris quod hec insinuatio donationis propter nuptias porrigit effectum suum ad pacta dotalia si cedat lucro mariti: Respondeo id procedit ex dispositione iuris non contrahentium: quia eo ipso quod donator in donatione propter nuptias apponit pactum de lucrando si uir predecedat & iure intelligitur appositum in dote absque ministerio hominis ut .l. si. C. de dona. ante nup. & autem dos data ibi posita. & sic dictum pactum a iure inducitur non requirit insinuationem pacti quia sicut pactum dotis lucrande a iure inducitur sic pactum cum qualitate pacti donationis propter nuptias insinuate ut si fiat donatio propter nuptias cum pacto apposito in dote neutrum ualeat ut .d. l. si. de dona. ante nupti. si uero fiat cum insinuatione: similiter cum insinuatione censetur factum in dote & sic in dicto. §. nulla est specialitas. & clarus est intellectus eius. Ad propositum si statutum requirat insinuationem testamenti potest illud testator uiuens insinuare. ad hoc facit. l. si seruus alienus. ff. de heredi. insti. heres autem uiuo testatore non posset quia ante mortem ei ius non queritur. C. de testa. l. publicati. ff. que ad. test. ape. l. ii. §. si dubitetur. §. Bal. C. de testa. l. omnium. & dixi in .iiii. q. mortuo autem testatore heres solus insinuare potest quia de eius comodo & obligatione agitur sicut de donatore dictum est. Modo ergo non mirum si effectus insinuationis ad legatarios porrigatur sicut porrigitur ad donatarium cum legatariorum sicut donatarii in insinuatione non requiratur citatio uel presentia nisi ex forma statuti citatio requiratur quod autem Bar. in .d. §. similiq; modo. reliquit

14
indecisum an heredes possint quantum pro eis facit insinuare dicas quod non quia insinuatio debet in scriptis celebrari ut dixi in .xvii. q. & scriptura tota & in mundum redacta precedere ut l. contractus. de fi. instru. & dixi in .xxii. q. & ad eam post insinuationem nil potest addi uel minui ut dixi in .xxiii. q. unde nisi scriptura sit completa non potest insinuari. & si insinuatio scripture non complete fieret non ualere. & sic oportet quod heres totum testamentum insinuet alias insinuatio non ualere nisi ex forma statuti aliter disponeretur

Ly. quero ultra predicta retento themate predicto fideicommissarius uniuersalis uel singularis insinuat testamentum heres non amplius fideicommissario. Et uidetur quod sic in fideicommissario uniuersali quod heres cogatur adire & restituere: legata autem & fideicommissa particularia non ualeant ut. ff. ad trebel. l. facta. §. si quis honorum. & l. si nemo. de re. iur. Tu dic ualere si sunt ab initio repetita. si autem non sunt repetita ab initio: tunc etiam puto ualere quia insinuatio dat eis robur & coguntur uenientes ab intestato dicta legata & fideicommissa restituere ut. C. de fideicom. autem. hoc amplius. nam cum ab initio statuti succedant ui statuti propter moram heredis ergo succedunt cum sua causa suisque uitiis ut in .d. autem. que questio non habet dubium in relictis ad pias causas: euenire potest de iure mero rigore iuris ciuilibus quia talem executionem impedit de testa. c. nos quidem cum pro talibus relictis officium iudicis & mera equitas sufficiat. ff. de peti. heredi. l. hereditas. in fi. et. ff. de an. le. l. quintus. §. pompo. secundum Bal. sic dicentem in .l. consulta diuina. C. de testa. Puto quod fideicommissarius uniuersalis possit compellere heredem scriptum ad insinuandum sicut ad adendum & restituendum ut. ff. ad trebel. l. quia poterat. ergo ad insinuandum cum sine ipsa insinuatione ad adendum & restituendum compelli non possit. ff. de pecu. l. ad rem mobile. & l. ad rem legatum. ff. de sponsa. l. oratio. l. si non posset compelli ad adendum non posset compelli ad insinuandum ut dictum est in .v. q. Fideicommissarius autem uniuersalis & legatarii insinuare non possunt sicut neque donatarius potest insinuare quia non est in eorum potestate obligare heredes uel donantem ipse autem heres posset solus insinuare ut dictum est in precedenti questione & plenius

in donante in .iiii. q. Rursus alius pro alio insinuare non potest: sicut neq; donare uel adire pro alio quis potest sic non possit fideicommissarius uniuersalis uel legatarius p herede insinuare & actus insinuationis est uoluntarius ut dictum est in .vi. questione & hęc fieri per eū qui futurus est obligari ex insinuatione non per eū qui d; obligari seu cui quid debet acquiri ut plene dictum est in .iiii. q. nisi per statutum aliter disponatur.

Lvi. q̄ro an statuta de insinuatione loquentia ligent clericos ut si statutum disponit disponit q; testamenta debēt insinuari infra sex menses alias non ualeant hec questio depēd; ab illa questione an statuta laicorū ligent ecclesias & ecclesiasticas personas que ab antiquis & modernis doctoribus diffuse reuoluta est in .c. i. & .c. que in ecclesiarum. & .c. ecclesia sancte marie. de constit. & .eo. ti. §. i. uer. & no. per Io. an. in addi. Spe. & i regula sine culpa. li. vi. i mercurialibus & per doc. in .l. i. C. de sum. trini. & si. catho. & per Cy. in .l. i. que sit lon. consuet. & de epi. & cle. l. cum clericis. & in disputatione Io. cal. que incipit: Statuto cauetur quam posuit Pe. de ancha. in repetitione. c. ea que. ciuilit. de reg. iur. lib. vi. & in disputatione do. An. de but. que incipit: Qui florentinus. & per eundem in .c. q. clericis. de for. compe. per tres uel quatuor ultimas chartas quam. q. examinari non cōuenit suscepti operis breuitati. S; in .q. nostra sub cinte conclude q; aut statutum de insinuatione loquens disponit specificē super personis seu rebus ecclesiasticis: & tale statutū non seu ligat cum obligatio seu ius agendi causa tum ab insinuatione surgat a facto uel quasi facto clerici: quia persone & res ecclesiastice non pertinent ad iurisdictionem statuentiū de consti. c. ecclesia sancte marie. & hoc tenent doc. Bar. in .d. l. cunctos populos. & sum. trini. & si. catho. in .vi. q. Io. an. in ti. de consti. §. i. uer. etiam no. in additio. Spe. in octaua ratione. & do. Ant. in dicto .c. pro clericis. de foro compe. in .xii. colū. in uer. quādoq; agitur de re clerici patrimoniali & ce. & in dicto .c. ecclesia sancte marie. Aut statutū disponit generaliter uerbi gratia q; testamenta debeant insinuari infra sex menses: & tunc aut dispositio concernit piam causam: aut non. Primo casu statuta

non ligant: immo neq; de ipsa intelliguntur licet generaliter loquantur hoc tenet in dicta quinta questione. & do. Anto. in dicto .c. quod clericis. in .xi. colū. in uer. quādoq; agitur de alia re. ad hoc dictū est in .xli. q. & propterea si dispositio concernat rem ecclesie & acquisite seu acquirende statutū talem dispositionem non ligat quia concernit piam causam. quia non potest ecclesie relinqui quin dicatur relictum pro anima & pia causa de testamē. c. requisisti. si tamen dispositio non concerneret piam causam ut in contractu ultro citroq; obligatorio inito cu; ecclesia dicam statū. omnis ergo dispositio pia concernens rem seu obligationem uel ius ecclesie non ligatur statuto de insinuatione loquente s; Bar. & do. Anto. latius in locis allegatis. Quin etiā compelli possent statuētes ad declarandum q; statutū generaliter loquens non comprehendat res ecclesie seu piam causam ut no. Io. an. in .c. si. de immu. eccle. lib. vi. & do. Anto. latius in .d. c. q. clericis. in .xii. colū. uer. si lex specialiter. non loquitur de clerico & ce. quod ex eo pcedit quia statutum non potest disponere de concernentibus piam causam: & quia statuēret in his que in priuilegium ecclesiis & ecclesiasticis personis sunt concessa ut dicunt Bar. & do. Anto. in locis predictis. Secundo casu ut si clericus instituat laicum uel laicus clericum instituat contemplatione persone tunc statutum de insinuatione loquens ligat clericum & res clerici uel si laicus cōtrahat cum clerico in quocunq; foro agatur ecclesiastico uel seculari s; Bar. in dicta .l. cū cōtos populos in .vi. questione. Aduertendū tamen pro intelligētia huius dicti q; in obseruantia consuetudinū & statutorum quo ad ordinaria iudicii attenditur locus i quo iudicium agitur: i decisoriis ut est casus noster attenditur locus contractus uel quasi delicti uel q̄si uel materia ex qua actio produci tur. Si agitur psonali. ff. de uic. l. si fūdus de ufur. l. i. In reali locus rei site. C. de edi. in prin. an in totū de tu. & cura. da. ab his l. pupillo. C. cō. predi. l. si uēditor. §. si cōstat. hoc tenent doc. in locis in princ. huius q. allegatis. Si ergo dispositio de qua agitur cōcernat clericos eiusdem uel diuersi fori: q; clericus instituat clericum eiusdem uel diuersi fori nō ligatur statuto p dictā theoricā s; ma

15
prefatos doc. maxime do. Anto. in .d. c. q. clericis. in .viii. colū. uer. circa quod examinandum premicto & ce. qui debent attendi iura fori eorum: nec hoc casu debet intelligi dictum Bar. Si autem dispositio concernat laicos clarum quod ligatur statuto in quocumque foro agit dictam theorica. Si uero dispositio concernat clericum & laicum hoc casu loquitur Bar. dicens quod talis dispositio ligatur statuto in utroque foro quod dictum si agatur in foro civili doc. tenent Hostien. in tit. de testamē. §. qualiter. uer. an uti in foro ecclesiastico & seculari Io. an. i. d. uerf. & nota. i. in addit. do. Anto. in dicto. c. q. clericis. in .xvi. colum. per que dicit quod statuta ut instrumentum guarantigie habeat executionem paratam habent locum contra clericum & pro clerico & ce. qua ratione dicit ibi do. Ant. quod si instituto laico a clerico legatarii agant ad legatum uel heres petat hereditatem a laico non ualebit testamentum non insinuatuz & si dicatur quod statuta laicorum ligant actus clericorum dico quod ligant actus clericorum quos faciunt nisi ut clerici sed ut alii homines ut dicit Bar. uel non ligant actus clericorum immediate: sed ex dispositione legis canonice: sic enim uidetur clericus testando consensisse ex dispositione iuris canonici ut eius testamentum subiiciatur legibus fori secularis ubi causa agitanda est secundum do. Anto. in loco proxime allegato. Si uero agatur in foro ecclesiastico Hostien. i. preallegato uer. an igitur: qui statuta dicit seruari prout causa agitur coram seculari iudice non prout coram ecclesiastico. Idem uult Io. an. in dicto uer. & nota. & maxime in octaua ratione: unde potuit sumi dictum Bar. & do. Anto. in .c. proxime allegato: quia contrahentes tacite uidentur consentire legibus in quo agitur lis a laico: coram ecclesiastico: ualebit testamentum: licet coram duobus testibus & non insinuatuz quo ad legata facta a laico & conueniatur a laico pro legatis secundum do. Anto. ibidem quod subdit uerum in quantum testamentum in totum subiicitur legi ecclesiastice ut quia principalis institutio est in piam causam: uel quia est instituta ecclesia ut supra dixi: secus si tale testamentum subiiceretur legi seculari ut quia esset a laico institutus clericus contemplatione persone quo casu testamentum subiicitur legi seculari quo ad clericum agentem tunc lega-

rii quando contra clericum petere habeant legata in foro ecclesiastico testamentum illud non iudicaretur secundum ius canonicum quo ad legata ne diuerso iure censeatur secundum do. Ant. sed certe diuerso iure censeretur si clericus institutus sine insinuatione testamenti teneret hereditatem quia ea conueniri non posset quod haberet conueniri in foro ecclesiastico in quo statutum non seruat ut dictum est in qua ratione puto quod hoc casu legatarii agere possint sine insinuatione contra clericum in foro ecclesiastico in quo ius canonicum debet obseruari quando clericus conuenitur iure naturali fori de fo. cope. c. cum sit generale. secundum d. Ano. in .d. c. q. clericis. in .ix. colum. uer. concludo. que mihi uidetur ex dictis eorum colligenda & ce. quod subdit uerum quando causa tractatur coram iudice ecclesiastico ex natura regalis fori secus si esset accidentaliter surgens ex actu prorogationis legis ut in reconuentione hominis quia tunc debet iudicari quo ad decisoria secundum naturam naturalis fori conueniunt uel reconuentioni: quia naturalis causa absorbet accidentalem. ff. de tute. l. qui habet. C. de adop. l. cum adoptionis. de libe. & po. l. filio. secundum An. in loco proxime allegato In foro igitur ecclesiastico naturali suatur ius canonicum & non statutum: in foro naturali seculari seruabitur statutum secundum communem opinionem modernorum. non enim est in potestate legatariorum insinuare testamentum ut dictum est in precedenti. q. ad hoc quod dicam in proxima questione.

Lyii. qro iuxta predicam de .q. qua format Bal. i. l. testa oia. C. de testa. i. ulti. q. supposito statuto ciuitatis Perusii quo cauetur quod legata non ualeant nisi insinuetur coram uicario capitanei populi citatis citadis. Non occurrit casus quod quidam clericus fuit heres institutus in testamento in quo fuerunt legata relicta quibusdam laicis qui petunt insinuationem legatorum & fecerunt citari dictum clericum heredem coram dicto uicario quo non competere iudex pronunciauit legata predicam non legitime insinuata. non querit an dicta insinuatione ualere & uidetur quod non quod clericus non potest ad forumulare trahi directe uel indirecte et uolens de fo. cope. c. diligenti. cum ergo citatio sit nulla ergo processus nullus ut isti. de pe. teme. liti. §. si. cum enim de natura citationis sit afficere citationem certe iudex secularis non habet istam potestatem non clericum ut. C. de epi. & cler. auten.

statuimus. In contrarium uidetur naz si hoc est sequitur impossibile: scilicet q̄ dicta legata non ualeant cum insinuari non possint alii enim quā iudex cause non potest citare. non obstat quod solet dici q̄ iudex debz scribere iudici ecclesiastico q̄ citet clericum suū q̄ compareat ad opponendum insinuationi. Nam aut citabit q̄ compareat in curia episcopali. & hoc est impossibile quia nec per formaz statuti nec de iure cōmuni episcopus habet hanc iurisdictionem 'cognoscendi super insinuatione ut. d. l. testamēta. C. de testa. & l. consulta diualia. eo. ti. de epi. & cle. l. repetita. Aut citabit clericum mandando eidē q̄ compareat coram iudice seculari: & hoc ē impossibile ut. d. c. si diligenti. Secundo dico q̄ ista insinuatio ualet: quia super talibus insinuationibus est iudex competens iudex secularis: non autē aliquis iudex ecclesiasticus. Si ergo est iudex cause ergo omnium que dicte cause adesse debent: & quilibet uolēs opponere siue sit laicus siue clericus oꝝ q̄ opponat corā eo qui est iudex cause ut. ff. de re iudica. l. a diuo pio. §. si super rebus. Item q̄ citatio que fit de herede nō est simplex nec est absoluta citatio sed potius conditionalis in effectu. l. si uult sic opponere. si autē se non opponit non est aduersarius ut. C. l. si mancipiuz. ita fuer. aliena. l. ea quidem. unde dicta citatio pōt dici edictū potius q̄ citatio & edictū omnes astringit ut in. c. cuz in tua. qui ma. accu. pos. & in. c. fi. de elec. li. vi. & potius uidetur citatus ad uoluntatē exquirendam q̄ ad causaz. Idez dico si heres esset forēsis quia iudex bene potest citare forensē infra suum territoriu: & ita fuit Perusii consultuz per antiquos sapientes & bene quia licet requiratur citatio. tamen actus iste est quasi uoluntarie iurisdictionis ut no. in. l. fi. C. qui admi. ad bono. poss. poss. Item pretor hic nihil statuit s̄ aliquid ex ordine facit. ff. de bo. aucto. iudi. poss. l. cum unus. qui ordo debet seruari quantū potest saltem de facto ar. ff. de uerbo. obli. l. quidam cum filium. necessitas ergo equalis cause facit ut dicta insinuatio ualeat quia iudex & pars faciendo quod possunt non tenentur ad ampliorem obseruantiam ut. ff. de conditi. insti. l. mulier. §. i. fm Bal. sic dicentem ad cōtextum ut dicta. l. testamēta omnia. ad hoc facit quod idem Bald. dicit

in. l. fi. C. de edi. di. adri. tollen. in ultima charta uer. sed hic queritur. ubi uult q̄ quando heres scriptus petit se immitti in possessionem ex beneficio dicte. l. edicto. coram iudice seculari debet clericus uolens s̄dicere d̄ corā iudice seculari s̄dicere. Et aduerte q̄ in insinuatione citatio nō requiritur ut dictuz est in. l. iiii. q. nisi ex forma statuti id disponatur ut in hac. q. per quā artatur clericus.

Lviii. quero quid si fuit dictum in instrumento si summam quingentorum solidorū excederet plurimum donationum uires uoluit obtinere uel q̄ tot sint donationes quot sūt iugera terre uel quot sunt res. Spe. in tit. de instrumen. edic. §. porro. uerf. donatio. in forma ponit hanc clausulam quasi dicta clausula suppleat insinuationis defectum. Subdit tamen q̄ quidam dicunt q̄ si id quod donatur excedit dictam summam q̄ non sufficiat predicta forma ut dixi in. ii. questione latius. Idem Specu. hanc questionem ponit in ti. de dona. uer. quid si aliquis dat & non bene firmat se. cōmunis opinio est q̄ dicta clausula non suppleat defectum insinuationis per tex. l. sancimus. §. si quis autem. C. de dona. cum illa. l. requirat diuersis temporibus illas fieri ut censeatur diuersa quod ibi placuit Iaco. de are. & Cy. dicenti q̄ cum plura exiguntur uno deficiente totū deficit. ff. de diuor. l. fi. de iti. ac. q̄ priu. l. iiii. §. deinde. benefacit. ff. de naut. fe. l. nihil. §. q̄ singulos. & idem placuit Simo. uincen. & Guido. & Suz. fm Io. an. in ti. de instru. editi. §. porro. uer. donatio. in prima addit. quia hoc uidetur fieri in fraudem legis que ad refrenandum donationum impetus insinuationis necessitatem inuenit facit. C. de inof. donat. l. ii. & eque cum transeant ad heredes utriusq̄ donantis & donatarii ut. l. sancimus. in fi. C. de donati. absurdū enī esset q̄ uerba preualeant & fictio ueritati contra iura. ff. de castren. pec. l. si forte ubi cōcordātiā ad idē ff. de libe. & post. l. filio. & de elect. com. missa. §. porro. cum concor. li. vi. fm Io. an. in. d. uer. quid si aliquis. hoc idem tenz Bar. in. l. modestinus. de donat. etiam si res singule nominentur: & sic in ueritate erunt plures donationes. ff. de uerbo. obli. l. scire debemus. & l. quod dicitur. & in. l. pluribus: q̄ quo ad hoc una est donatio eo q̄ uno tpe est facta & eadē rō fm Bar. hoc idē tenet

Bal. in .l. illud. de sac. sanc. eccle. quia sicut dicitur numeratio temporu nihil opatur ut .d. §. si quis autem. sic neq3 donatio rerum arguendo de re ad tempus ex cōuentione du aruz legū. l. sancimus. §. si. de dona. & de mili. testa. l. miles ita. §. quod diximus. se cus tñ forte foret in liberatione pluriuz sum marum ex diuersis obligationibus debitorū q3 liberatio est correlatiua ad obligationem: unde tot sunt liberationes quot sunt obliga tiōes precesse ut .d. l. modestinus. & ibi no ī. l. ī edibus. §. ex rebus. de dona. fm Bal. in .d. l. illud. quod ultimum dic ut dixi in xlvj. q. & concludo dictam clausulam nihil operari fm cōem opi. doc.

Lix. quero quid si in fraudem legis diuēt se donationes diuersis tpibus fiāt? Dicit Io. an. in .d. uer. quid si aliquis dat. de dona. in addi. Spe. quod Simon uincentinus sup. l. sancimus dicit q3 forsan non ualebunt per .l. .i. ff. de legi. & de iur. patro. l. si libertus in fi. & q3 refert quosdam tenere contrariū cum sic donando utitur iure suo & sic dōlū non facit. ff. de reg. iur. nullus. quod tamē sibi non placet fm quē. §. si quis autē. l. san cimus. loquitur de his que non fiant in frau dem insinuationis fm Io. an. in .d. uer.

Lx. quero nunquid cōtra donationē insi nuatam possit opponi exceptio simulatiōis & fraudis? Rñdeo sic unde si donatio fiat in fraudem confiscationis quāq3 insinuata irri tatur fm Bal. in .l. illud. de sa. san. ecc. alle gat Spe. in ti. de dona. uer. itē pone aliquis & sic ibi tantū Spe. de insinuatione nō faciē mentionē sed dicit q3 donatio ppter retenti onē possessiōis presumitur simulata seu frau dulenta de quo per Bar. in .l. sicut. §. super uacuum. ff. qui. mo. pig. uel ipo. sol. & ī l. post contractum. de dona. & tangit Bal. in .d. l. illud. quod nō psequor q3 nō attinet ad materiam insinuationis de qua agitur. di ctum tamē Bal. uerū puto cuz insinuatio nō fuerit inuenta ad fraudem donatoris uelandā sed ad fraudem donatoris fiendam euitandā C. de dona. l. data. & in ea cause cognitio nō adhibetur ut dictuz est in .vi. q. ad hoc quod dictum est in proxima questione.

Lxi. quero an donatio iurata ualeat sine insi nuatiōe? Rñdeo dicit Bal. in .l. illud. de sa. san. ecc. q3 non quia ad hoc ut iuramentuz ali quid operetur tria debent cōcurrere. Primo

q3 persona sit habilis uel per iuramentū habi litetur. Secundo q3 sit generalis forma serua ta. Tertio q3 res non sit phibita ut .l. si quis iquilinos. §. si. ff. de lega. i. sed iste dona tiones clādestine non interuenientibus actis sunt prohibite ut .l. donatio siue. de donat. & ibi no. ergo nō ualidantur iuramento nec oritur ex eis obligatio naturalis. Ad hoc q3 no. Cy. in .l. i. C. de sac. san. eccle. & Bar in .l. si quis pro. de fide. fm Bal. in .d. l. il lud. Hoc dictum Bal. potest dupliciter intel ligi. Primum an iuramentum sit exclusiuū insinuationis ut quia renuntietur legibus de insinuatione loquētibus uel eo animo done tur & iuratur q3 non facit insinuationem ces sare. & his modis puto Bald. intelligere ut ut patet per ea que allegat & per id quod sub dit q3 legi de insinuatione loquenti non pōt renuntari. & de hac questione dicā in .lxii questione. Secūdo modo potest intelligi po sito q3 per iuramentuz possit excludi insinu atio: an si iureretur simpliciter super cōtractu donationis insinuatio intelligatur exclusa in quo articulo dico q3 non quia in iuramento ī telligitur clausula si res in eodem statu pman serint. ūde principe uel prelato a statuto suo remotis subdit qui eidem iurauerunt illi iura mento non sunt ulterius obligati. de plecti. c. uenerabilez. in fi. de ope. no. nunc. C. ii. in fi. cum enim non fuerit seruata lex in sinuationem requirens donatio deficit a sta tu suo propter causam superuenientem non facte insinuationis. & sic ex superuenienti causa iurans non astringitur de qua superue nienti causa non fuit cogitatum. ad hoc d're nunc. c. ii. de iureiuran. c. penulti. optime facit: eo. ti. c. ad nostrā. el. ii. maxime fm lec. Hostien. ad idem de hereti. c. fi. ad hoc facit quod no. Hosti. de censu. significauit. ubi dicitur q3 si aliquis teneatur alicui per iura mentum soluere inter certam diem & credi tor medio tempore condemnnetur sint bona eius confiscata ille iurans illi olim creditori & iuramento amplius non tenetur predicta maxime procedunt in heredibus iurantibus ad quos non transit religio iuramēti ut no. Inno. i. c. ueritatis. in fi. d' iureiur. quibus rōnibus hoc t3 Frede. cōst. cclxxii. q3 icipit Statuto cauetur q3 si donatio nō fuerit regi strata q3 allegat & sequitur do. An. de but. in. c. cum contingat. de iureiurā. in octauo

casu siue in .viii. q. Cōcludens idem si cōtra
ctus iuratus anulletur qz nō sit soluta gabel
la ex forma statuti nam talia iuramenta intel
ligūtur si res in eodem statu durauerat. ff.
de soluti. l. cum quis. §. si debitore. de ele.
uenerabilē. in fi. xv. q. vi. nos sanctoruz &
c. iuratos. de iureiuran. c. ad nostraz. de nō
ope. nūc. c. ii. & d. c. significauit. fm eū
quē refert & sequitur do. Io. de Imo. in. c.
cu3 contingat in. vii. m. mbro.

Lxii. quero an donans possit renuntiare
his legibus que insinuationē requirunt dicit
Io. an. i. d. §. porro. uer. ulti. de instr. edit.
in prin. magne addi. quod Guid. de suza. in
l. pe. c. de dona. & in. l. illud. c. de sa. san
ecc. t3 q. sic dūmodo exprimantur. ll. hoc p
hibentes cu3 legū asperitas pactis litigantiū
mitigetur. c. de tempo. appel. l. ulti. in fi.
ff. de edi. edic. qre. §. si uenditor. facit. c.
de pac. l. si quis in cōscribendo. ff. de pact. l.
pacisci. & quod no. ff. de donati. l. fideiuf
sor. Simon Vincē. in. l. sancimus. c. de do
na. & Cy. eo. ti. l. pe. in fi. tenent cōtrariū
eius quod t3 Io. an. cū legi. phibenti renunti
ari non possit ut in re dotali & minorum &
donatione inter cōiuges uel similibus: ne p
hibitum una uia fiat alia. de re iur. cu3 quid
una. li. vi. Item ius illud est publicuz utilita
te ne per metum uel fraudē donātes grauitet
ledantur que duo coram iudice cessare presu
muntur. c. de his qui per me. iudi. l. i. ff.
quod me. cā. l. fi. & reipublice expedit ne
quis re sua male utatur insti. de his qui sunt
sui uel ali. iur. §. s3 hoc maxime. quia dona
re est pdere. ff. de donat. l. si filiūfamilias
hanc partē tenet Iaco. de belui. in sua. q. v.
extra lecturas qua tractat de donatione facta
nepoti per auias: inducit q. insinuatio respi
cit etiam fauorem donatarii in autem. fratrū
filii. §. illud. col. ix. & de donati. licet. &
l. data. in fi. tñ fatetur q. etiam cōcutrēs eius
renunciatio nō teneret hoc dicit Io. an. i. d.
addi. hoc idem t3 Bar. in. l. sancimus. in fi.
& in. l. modestinus. qz legibus inducētibus
certam solennitatē in actibus hominū renun
tari non pōt. c. ne fide. dō. den. l. i. & ibi
no. in glo. & quia insinuatio ut fiat nō est
in fauorem donantis sed aliorū. s. ne fraudes
fiant. c. de donat. l. data. ergo renūtiari nō
potest ut in autem. ut sine phi. ma. debi. &
credi. §. quia uero. coll. vii. fm Bar. in. d.

l. modestinus. idem tenet in. l. nemo potest
ff. de leg. i. dicens testatorem nō posse pro
hibere insinuationem testamenti que requiri
tur ex forma statuti ciuitatis Perusii qz oīa
que requiruntur propter uitādā falsitatē uel
pericula nō possunt remitti per testatorē uel
contrahentem ut. l. compationes. de fid. in
strumen. & de hoc per Iac. de belui. in. d.
§. quia uero. solennitates enim iste sunt i
uente ut falsitates cessent ut. l. iubemus. in
fi. c. de testamē. ergo non possunt per testa
torem prohiberi Bar. in. d. l. nemo potest.
hoc idem tenet Eal. in dicta. l. illud. quia ta
lis solennitas nō est introducta in beneficiū
renuntiantis sed in odium recipientium clan
destinas donationes & ne quis prodigaliter
utatur substantia sua ar. ff. ad trebel. l. impe
rator. & quia legi introducenti certam solē
nitatem & cet. ut. d. l. nemo potest. Cōmu
nis ergo opinio doct. est q. legi insinuatōis
renuntari non potest.

Lxiii. quero quid si renūtians iurauit nō
contrauenire de obmissione insinuatōis nō
opponere. dicit Io. an. in ti. de instru. edit.
§. porro. uer. ultimo. in uer. sed quid si re
nuntians. q. fm opi. Guidonis de qua supra
proxima questione non est questio cum per
eam teneat renuntiatio sine iuramento proce
dit ergo questio fm contrariam de qua dixi
in proxima questione & cum iuramēto tene
at facit autem. sacramenta. c. si aduer. uend.
& quod ibi no. in. iii. glo. & decreta. cum
contingat. de iureiuran. & c. quēadmodū
& eo. ti. liceat. li. vi. & eo. li. de pactis
quanuis. Ad idem facit quia donatio sine in
sinuatione non est penitus inimica iuri que
patet q. tenet infra legitimam summā ut in. l.
sancimus. c. de donat. Ad contrariū. facit
quod no. in eadem autem. sacramenta. colla.
decima in tertia glo. in princi. Item donare
sit perdere ut dixi in precedēti questione pa
tens est lesio. Sed huic respondebitur per re
gulam scienti cum concordā. li. vi. p quod
dico per prima iura. hec sunt uerba Io. and.
in dicto loco. Bar. in. l. modestinus. in fi.
non firmat hanc questionem & remittit ad
scripta per eum in. l. si quis pro eo. ff. de fi
deiusso. ubi explicitē de hoc nihil dicit: sed
cōsideratis rationibus eius positus in proxi
ma. q. uult renuntiationem non firmari iu
ramēto dum allegat. l. i. & quod ibi nota.

in glo. C. ne fide. do. den. ubi uult glo. nō
tenere fideiussione cū iuramento & Bar. in
d. l. si quis pro eo. in. iii. mēbro: & dum iō
renunciari nō posse ne fraudes fiant & ut ces
sent falsitates. nam iuramentū nō est obliga
torium de reg. iur. li. vi. & ipse dicit in. d.
l. si quis pro eo. in prima rōne. Hoc tenet Bal
expresse in. d. l. illud. p rōnes positas in. pxi
ma. q. per eū. Saly. in. l. pe. C. de donat. p
hac opi. allegat glo. §. itē sacramenta. supe
rius allegatā. & etiam inquantū tangit de re
nuntiatione uelleyano. Itē quia ut. s. tactuz
est: donare est perdere: & sic est patēs lesio
& per cōsequens iuramentū uidetur indiscre
tum: & ideo nō uidetur obligare per ea q̄ ha
bentur in auten. qd̄ eis. C. de nupt. & facit
quod habetur de iureiurā. & si christus. Itē
quarto eo q̄ phibitū una uia & ce. ut in scda
cā quid una. li. vi. & in. l. scire. oz. §. opz.
de execu. tu. Itē quinto q̄ ibi non fit insinu
atio uidetur donatio suspecta. C. de donat.
l. donatio siue. Itē sexto q̄ ea facilitate qua
inducitur ad donandū induceretur ad iurādū
ff. de noua. l. de li. exceptio. uer. diuersum
Itē q̄ uidetur contra ius ob publicam utilita
tem inductum ne donās per metū uel fraudē
grauiter ledatur que duo coram iudice cessare
presumuntur. l. si. ff. quod me. cā. & etiaz
q̄ interest reipublice ne quis re sua male utā
tur isti. de his qui sunt sui uel alie. iur. §. i.
& ppter predicta dicit q̄onem ea dubiaz &
sup illam cogitandū. Do. Io. de Imo. in. c.
cu3 contingat. in. x. mēbro & in. iiii. q. dī
cit: tu potes tenere opi. Io. an. per rōnem p
eum allegatam dūmodo per metuz uel fraudē
iuramentum nō sit extortum. nam tunc peti
pōt absolutio iuxta que habentur in. c. si ue
ro. de iureiuran. Nec obsāt rōnes superius
allegate. & primo quod no. glo. in. §. item
sacramēta. in prin. quia illa glo. uidetur uel
le q̄ sit spēale in illo casu q̄ cōtractus inuali
dus firmitur iuramēto. & hoc etiaz uoluit
sentire glo. in. l. si predium. C. de iur. dot
& l. unica. §. sed cum lex. C. de rei uxor.
ac. nā uolunt glo. predicte q̄ l3 cōtractus mi
noris firmitur iuramento p auten. si nostrā
tō secus dicit in cōtractu rei dotalis: q̄ de il
lo nōn disponit. d. auten. sacramenta. & sic
remanemus in regula. l. nou. dubium. C. de
legi. q̄ uult q̄ cū actus est nullus nō ualidetur
iuramento. & certe istud posset pcedere de

17
iure ciuili: sed de iure canonico quod in hac
materia seruari debet ut in. c. i. de iureiurā.
li. vi. non pcedūt ille glo. q̄ primo uidetur
q̄ etiā in aliis casibus l3 contractus sit nullus
firmitur iuramēto dūmodo saluari possit si
ne interitū salutis eterne & non tendat in al
terius preiudicium p ea que habentur in. d. c.
cū contingat. & in. c. ii. de pac. lib. vi. &
sic uidetur ubicunq3 dicta rō possit habere lo
cum firmitur dictus cōtractus iuramēto &
ideo per hoc uidetur in casu preposito firma
ri debeat cōtractus: cū dicta rō locum sibi uē
dicare possit. Item non ob. quod no. eade3
glo. inquantū dicit renuntiationē uelleyani
factā cū iuramento non nocere: q̄ loquitur
q̄n facta est per muliere3 minorem. xxv. an
nis. quo casu satis est q̄ iuramentū represen
tet eā maiorem ut legitur & no. in. l. ii. C.
de rescin. uend. & iō sicut maior posset uti
uelleyano renūtiando fm no. in. l. si. C. ad
uelle. Item poterit etiaz esse in dicto casu &
fm opi. glo. si nō fuerit certificata de bene
ficio uelleyani nō tenet renūtiatio uelleyani
de quo in. l. si. §. pe. ff. ad uelley. Preterea
posset esse dubiū q̄ dicta glo. inquantum di
cit mulierem minorem renūtiante uelleyano
cū iuramento nō preiudicare sibi: an pcedat
exquo specificē renūtiat ipsi beneficio uelle
yani cū iuramēto nā tale sacramentū pōt ser
uari sine interitū salutis eterne. & sic ut ser
uandū p. d. c. cū cōtingat: Maltē si mulier fu
erit certificata de ipso bñficio. Itē nō ob. q̄
donare est pdere q̄ sibi iputet qui donet ar.
c. damnū. de re. iur. in. vi. alias infra sūmā
taxatā a iure non debēt posse donare qd̄ ē fal
sum. Nec etiā d3 dici indiscretū iuramentum
dūmō alias donans sit discrete mentis p ea q̄
habentur in. d. c. cū cōtingat. Scdo p hoc nō
ob. qd̄ hētur in auten. q̄ illud pcederet q̄n
iuramentū prestatur ab eo qui nō est sane mē
tis. Et sic nō ob. tertia rō q̄n una uia ē tantū
cū iuramēto & scda est sine illo ut p3 expres
sein auten. sacramēta. & in. d. c. cū cōtingat
& .e. ti. c. debitores. & hoc ppter auctori
tatē & reuerentiā sacramēti facit qd̄ hētur. e.
ti. c. & si christus. Itē non ob. iiii. rō quia
licet donatio non sit insinuata tamen potest
esse publice facta coram testibus ut fiunt a
lii contractus. & sic propter hoc non debet
dici talis donatio suspecta nisi aliter appare
at. quia occulto per metū & fraudem fuisset

occupata. Nec ob. quod habetur in .d. l. do
natio. qz ibi dicitur qz donatio ultra summas
taxatas a iure debet insinuari ut tollatur occa
sio procurandi donationes fieri clam & i frau
dem & non dicit qz directe & si semp nō fiat
insinuatio qz sint clandestine et fraudulentē
sed qz occasio iliter pōt illud cōtingere que
occasio non debet attendi quia iuramentum
est prestitum ut not. per glo. in .c. si uero.
de iureiuran. et de pac. c. ii. li. vi. nisi aliter
probetur fraus. Item non obstat quinta ratio
dum dicitur qz eadem facilitate etce. quia illa
ratio non procedit quādo inuenit sacramen
tum propter reuerentia et auctoritatē sacra
menti ut patet in minore et muliere iurante
super contractu ut patet in auten. sacramēta
et .d. c. cum contingat. Item non obstat qz
dicitur propter publicam utilitatē quia istud
non reperitur iure cautum. sed bene dicitur
qz fuit inducta a iure insinuatio ut tollatur oc
casio donationis fieri per metuz siue fraudē
siue clādestine ut patet in .d. l. donatio. &
licet dicatur iūteresse reipublice ne quis re sua
male utatur. istud non sufficit ad infringen
dum iuramentum: quia est utilitas secundaria
ut patet in simili in muliere alienante rez do
tals. nā lz iūterlit reipublice mulieres nō esse
indotatas. l. fi. ff. solu. matri. tamen firma
tur contractus alienationis rei dotalis per iu
ramentum ut .d. c. cum contingat. Non ob
stat qz non uidetur renuntiari posse legibus
inducentibus certam solennitatez in actibus
hominū iuxta no. in .l. nemo potest. de lega
. ii. quia illud uerum quando ibi non interue
nit iuramentum secus quando interuenit ut
patet in minore. nam licet lex dicat certaz so
lennitatem seruari debere in alienatione rei mi
noris uidelz qz fiat cū auctoritate administra
toris & iudicis & causa cognita. l. nūc puto.
. §. ne possit. ff. de re. eorum. tamen si alie
natur sine dicta solennitate cum iuramento
tenet alienatio ut patet in auten. sacramentū
ibi uota. Item non obstat si dicatur inductū
fuit insinuationem fieri non in fauorem do
nantis sed aliorum odium qui pcurabant clā
destinas & fraudulentas donationes fieri. l.
donatio siue. & .l. dubia. C. de dona. et sic
uidetur non possit renuntiari. l. tā & si. ff.
ad munic. quia potest responderi dupliciter.
Primo quia licet sine iuramento non possit
renuntiari tamen cum iuramēto uidetur pos

set renuntiari & fm omnes iuramentuz ob
ligat ut in .c. significante in simili de pigno
& de iureiuran. .c. debitores. ubi dicit sub
quarto membro. sed an possit peti absolutio
bene fuerunt opi. ut dicit sub quarto mēbro
& etiam sub tertio. Item potest dici qz indu
ctum fuerit insinuationem fieri pncipaliter
in fauorē donantis ne ex sua liberalitate peri
clitetur facit. l. ne ex libertate. ff. de reg. iu
ris. Et secundario in odium procurantiuz clā
& occulte illas fieri et ut tollatur talis occa
sio: ideo uidetur qz possit renūtiare per regu
lam. l. plurium. C. de pactis. saltim cum iu
ramento. nam cōmuniter tenetur qz sine iura
mento donari non potest propter alias rati
ones superius positas. Item non obstat qz lex
phibet fieri illas ultra summā taxatā sine insi
nuatione. & sic uidetur qz nō possit renunti
ari per no. in .l. i. et. ii. C. ne fide. do. den.
quia ista ratio non procedit quando interue
nerat iuramentum ut declarauit in secūda. q.
quinti membri. Item non obstat ultimo qd
dixit in .d. l. illud. dum dicit qz ubi iuramen
tum iūterponitur super re prohibita nō ligat
per regulam si quis inquilinos. §. fi. de reg
tur. quia illud pcedit qn esset res prohibita
per canones. secus tamen quādo scdm leges
tantum ut uoluit Io. an. post Hostien. de iu
reiuran. quemadmodum in uer. alias uisum
in glo. quam ponit. Item potest dici secūdo
qz illud procedit quando esset res prohibita:
quia contra bonos mores uel quia reprobare
tur a iure canonico ratione publice utilitatis
pncipaliter per ea que habentur in .c. si dili
genti. de foro compe. & in regula nō est ob
ligatorium. de regu. iur. li. vi. qd non con
tingit in casu proposito quia nō reprobatur
donatio ultra summam taxatam per dictaz ra
tionem sed per alias superius tactas. ideo nō
sequitur qz non possit iuramēto firmari satis
tamē uidetur qz ubi iūteruenit sacramentū: ne
dum de iure ciuili: sed nec de iure canonico
ualeat per ea que habentur in .c. i. de ope. nō
nun. fm do. Io. de Imola. ut premititur ad
litteram dicentem in dicta quarta qōne dicti
decimi membri amplius in dicto .c. cum cō
tingat in septimo membro in questione pro
xima precedente posita ubi concludit do.
An. de butri. qz donatio iurata excludit nul
litatem subsistentē ex cā de presenti fm tem
pus iuramenti qz ad illud iuramentū refertur

secus si nullitas surgeret ex causa superueni
enti ut propter insinuationem non factam ut
gabellam non solutam ex forma statuti anu
lantis actum ex postfacto. idem sequitur ipse
idem do. Io. subdit ipse q. illud limitat do.
An. nisi expresse eēt renunciaturū tali statuto
loquenti de insinuatione cum iuramento: q.
tunc non posset uenire contra donationē s.
donatio non foret insinuata: quia tunc ppter
renuntiationē talem cum iuramento non pos
set contrauenire per id quod habetur in .d.
.c. cum contingat. & neduz ipse donator iu
raas non potest cōtrauenire sed nec etiā eius
heredes scdm eum. quia licet heredes non li
gentur ad penam periurii ligantis animam ex
iuramento defuncti per id quod nota. per In
no. in .c. ueritatis. de iureiuran. tamen licet
non ligentur ad tale uinculum spirituale quo
fuit ligatus defunctus cum propter iuramen
tum ualida fuerit donatio non poterit cōue
nire: quia per iuramentum prestitum super
contractu nedum obligatur iurans ad obser
uantiam iuramenti s. etiā firmatur cōtractus
ut nota. in dicta autem. sacramenta. & ideo
obligatio afficit etiam heredes facit licet non
allegat quod no. Io. an. in .c. cum. C. laicus
de foro compe. in .vi. sm do. Io. de Imola
sic ad litteram dicentem in dicto. vii. mēbro
in quo tractat an iuramentum firmet contra
ctum simulatum sed dictam limitationē ego
non habeo in lectu. do. An. in .d. c. cuz cō
tingat. nec de ipsa limitatione ipse Io. and.
facit mentionem in dicta quarta. q. credēdū
est q. ipse habuerit ueruz si quis uellet hec oīa
examinare oportet reuoluere totam materiā
iuramenti unde salua determinatiōe romane
ecclesie cui me subicio non recedo per predi
cta ab opinione legistarum q. per iuramentū
insinuationi renunciare non possit per rōnes
eorum: uidelz q. insinuatio sit inducta ad fal
sitates & fraudes obuiandas contra quas iura
mentum non est obligatoriū quia contra bo
nos mores ut in .c. non est obligatoriuz &
iuramentum non firmat actum contra dolum
presumptum. iuri enim presumēti dolum
renunciari non potest in autem. ut in obi. an
nuptias. circa medium colla. v. nec placet re
sponsio do. Io. quam facit ad rationēz predi
ctam: quia occasionaliter disponit lex de insi
nuatione non q. semper sic sit que occasio non
debet attendi ubi interuenit iuramentum ut

18
in .c. si uero. in glo. ii. de iureiuran. et .c. ii
in fi. de pactis. li. vi. q. illud sit uerum q. oc
casio non debet attendi que est multuz remo
ta & que difficile infert ad causatum. & sic
dicta iura loquantur. at in proposito causa in
fert facilem iuris presumptionē: unde debet
attendi ut no. Bar. ff. de auro & argen. lega
.l. uxori. & licet dicte rōnes cessare possent
non intelligitur tamē legis prouisio que bo
na fuit ualens casum prouidere qui euenire pos
set licet non eueniat. & sepe iura hoc faciūt
de diuor. c. quanto. de ser. non ordi. c. i. C.
in qui. cau. in integ. resti. non est necess. l.
fi. C. quando lite uinse. scire iudi. uin. l. i.
hoc in simili tenet Spec. in ti. de arbi. §. se
quitur. uer. sed qd Cy. et Io. an. ibi allegās
predicta iura hoc latius ego examinaui in .q.
per me disputata que incipit: Maritus debi
tis inuolutus. in prima. q. euidentiali ad so
lutionem dicte qōnis: ubi conclusi rōne ma
xime antedicta donationē inter uirum &
uxorem iuramento non firmari: alias si iura
mentum excluderet dolum presumpsum a iu
re pari rōne foret dicendum q. si quis promit
tat occidere hominem q. teneat iuramentum
quia possit aliquo casu sine dolo occidi seu
non semper occisio sit prohibita qd foret in
sanie responsum si iuramentuz non excludit
dolum propter quod donatio insinuata non
tenet. nam non excludit malos mores: sic non
excludit beneficiuz macedoniani ponderata
rōne. l. i. ad maced. sm Io. an. in ti. de sen
ten. §. ut autem. uer. hoc autem notanduz.
& latius dixi in tractatu quem feci de execu
tione instrumentorum in .xvii. q. Cōcludo
igitur legibus de insinuatione loquentibus
iuramento renunciari non posse.

Lxiiii. quero cū sepe in presenti materia
de solido fecerim mentionē: & presertim q.
donatio excedens quingentos solidos insinu
ari debet. C. de dona. l. pe. & dictum est in
.xxxiiii. q. qualiter solidus accipi debeat.
Rōdeo pro aureo nam solidus pro aureo &
aureus p. solido accipitur quorū. lxxii. librā
auri constituunt ut no. glo. insti. de pena.
te. liti. §. fi. et. ff. de in ius uo l. fi. et. C.
de ser. fug. l. quicūqz. C. de nau. et submit
l. quotiens. li. x. et quod ibi no. in ult. glo.
idē t3 Io. an. in ti. de instru. edi. §. porro.
uer. ult. i. addi. tua. i. fi. qua ratione dicit ibi
q. Vber. de bobio. l. sancimus. C. de dona.

reprehendit illos qui recipiunt soliduz prout
recipitur in cōmuni pro .xii. denariis p qui
bus facit Lōgbarde .l. ii. de quātitate solido
rum . per totum . & quod uidetur Bal. in . c .
fi. de iudeis . in . iii . glo . scđm quos usqz ad
xxv . libras monete localis poterit donatio fi
eri sine insinuatione & ultra non . et hoc etiā
secutus fuit iudex Mōtispolitiani in Tuscia
qui donationem factā ad trecentas libras quē
reprehendit Rofre . istum non iniustu licet
de brodo iuris gustasset tamen esset utilis pa
rum taxatio legalis in Italia . & ideo per sta
tuta ciuitatū prouisa est longe minoris quan
titatis . unde in ciuitate Bononie ultra centū
libras bononi . que ualet parum ultra . xxxii .
flore . & quandoqz minus requiritur insinu
atio s̄m Io . an . in additio . predicta s̄m quē
patet totam hanc materiam conuenire statu
tis locorum de insinuatione loquentium pre
dictam opini . de solido q̄ accipiatur pro au
reo ut supra tenet Cy . in . l . illud . de sa . san .
eccle . in prima . q . & idem tenet Rofred . ut
refert & sequitur Io . an . in dicto . c . fi . de
iudeis . super . iii . glo . per . l . si . in . fi . ff . de
minor . & per . l . omnibus . C . de sportu . et
C . de fal . mone . l . si quis minus . unde lex dī
cit . xx . solidos dāndos ne libertas prestita re
uocetur . ff . de ma . te . l . cuz ex falsis & alias
dicit aureos . ff . de inoffi . testamē . l . papini
anus . § . ultimo . non obstat . l . nūcius . de le
ga . iii . et . l . si seruus plurium . § . si minus .
de legat . i . quas . d . glo . ī dicto . c . fi . allegat
in contrarium : quia loquuntur de precio appo
sito ab homine s̄m Abbatem ut refert . Io .
an . super . d . glo . unde in insinuatione fiēda
inspiciatur solidus uel moneta currēs tempo
re legum insinuationem precipientium . nec
obstat quod no . Spe . in tit . de solu . & obli
gatio . § . nunc aliqua . uer . fi . dicēs in cōtra
ctibus īspici monetaz currētez tpe cōtractus
sed in legibus & statutis non inspicietur tem
pus legis condite . sed tempus quo postea re
peritur obligatio . ūde si officialis ex forma
statuti debet habere decem libras turen . uel
delinquens puniri debet pena decem libraruz
turen . īspiciatur moneta currēs tempore offi
cii uel delicti : non ea que currebat tempore
statuti conditi : quia dictuz Specu . loquitur
in solutione & questio nostra loquitur ī so
lēpnitatis adhibitōe que est uniformis omni
tempore s̄m Bal . sic dicentem in . d . l . illud .

de sacr . sanc . eccle . in fi . ad hoc quod plene
scripsit Bar . ff . de solutio . l . paulus & do .
Anto . de but . de iureiuran . c . quanto .

Explicit tractatus Insinuationis edi
tus per me Antoniu3 de Cannaro mi
nimum legum doctorez : saluo iure ad
dendi & minuendi : sub annis domini
M . CCCC . XL . & mense septēbris
dicti anni : quē subicio charitatiue cor
rectioni cuiuslibet melius sentientis .

Impressum Piscie impēsis nobilis
iuuenis Bastiani filii Ser Jacobi Ghe
rardi de Orlandis de Piscia : opera pre
sbyteri Laurentii & Franchi fratrum
& filiorum Iacobi Cennis florentino
rum opificum . sub annis incarnatiōis
dñi nostri yesu Christi . M . CCCC .
LXXXVI . & die . VII . mēsis Mar
tii . Ad laudem & gloriam domini no
stri yesu Christi redemptoris nostri
eiusqz beate gloriose uirginis Marie
& sanctorum Iacobi & Sebastiani to
tiusqz celestis curie paradisi .

Jone
373

de moneta dicitur
tpe uincitatus et in
p. l. p. p. p.